

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การอ่าน
3. แผนผังทางปัญญา
4. แบบฝึกทักษะ
5. ประสิทธิภาพ
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. ดัชนีประสิทธิผล
8. ความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สาระสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาไทยเพื่อจับใจความโดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การอ่าน
3. แผนผังทางปัญญา
4. แบบฝึกทักษะ
5. ประสิทธิภาพ
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. ดัชนีประสิทธิผล
8. ความพึงพอใจ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 9.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สาระสำคัญ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และ ดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อ

แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 1-2) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงานและดำรงชีวิต ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ซึ่งการที่จะนำภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต้องประกอบได้ด้วยทักษะเหล่านี้ คือ ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการฟัง การดูและการพูด ด้านหลักการใช้ภาษา และด้านวรรณคดีและวรรณกรรม

แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 1-2) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักคิด คำนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษาเพื่อให้เกิด ความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงานและดำรงชีวิต ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ซึ่งการที่จะนำภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ต้องประกอบได้ด้วยทักษะเหล่านี้ คือ ด้านการอ่าน ด้านการเขียน ด้านการฟัง การดูและการพูด ด้านหลักการใช้ภาษา และด้านวรรณคดีและวรรณกรรม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 2-3) มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คุณภาพผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียน ซึ่งมีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 4-5) ดังนี้

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด พังความคิด ย่อความ
2. เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัย อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอน และความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 2-3) มีรายละเอียดดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คุณภาพผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นกลุ่มสาระพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องเรียน ซึ่งมีจุดเน้นในการสร้างคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 4-5) ดังนี้

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด พังความคิด ย่อความ
2. เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิจัย อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอน และความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุน

จากเรื่องที่อ่านเขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษา เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่างๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวิตประวัติ อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่างๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ

3. พุคแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดู นำข้อคิด ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พุครายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า อย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด พุคในโอกาสต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูด โน้มน้าว อย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่นๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของ ประโยครวม ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบท ร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

5. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 การอ่าน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระ การเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และ ความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 11-12) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

จากเรื่องที่อ่านเขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษา เขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่างๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่างๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ

3. พุคแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดู นำข้อคิด ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พุครายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า อย่างเป็นระบบ มีศิลปะในการพูด พุคในโอกาสต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูด โน้มน้าว อย่างมีเหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่นๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของ ประโยครวม ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบท ร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

5. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 การอ่าน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระ การเรียนรู้แกนกลาง สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และ ความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 11-12) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 2.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ท 1.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน 2. จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน 3. ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริง กับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 4. ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบ และคำที่มีหลายความหมายใน บริบทต่างๆ จากการอ่าน 5. ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ โดยพิจารณาจากบริบท 6. ระบุข้อสังเกตและความ สมเหตุสมผลของงานเขียน ประเภทชักจูง โน้มน้าวใจ 7. ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้ งาน ของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ ในระดับที่ยากขึ้น 8. วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการ อ่านงานเขียนอย่างหลากหลาย เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต 9. มีมารยาทในการอ่าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็นบทบรรยาย - บทร้อยกรอง เช่น กลอนสุภาพ กลอน สักวา กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 กาพย์ สุรางคนางค์ 28 และ โคลงสี่สุภาพ 2. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - เรื่องสั้น - บทสนทนา - นิทานชาดก - วรรณคดีในบทเรียน - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - บทความ - สารคดี - บันทึกคดี - เอกสารทางวิชาการที่มีคำ ประโยค และข้อความที่ต้องใช้บริบทช่วย พิจารณาความหมาย - งานเขียนประเภทชักจูง โน้มน้าวใจเชิง สร้างสรรค์ 3. การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ 4. การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสม กับวัย - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนด ร่วมกัน 5. มารยาทในการอ่าน

ตาราง 2.1 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐาน ท 1.1 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	<ol style="list-style-type: none"> 1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรอง ได้ถูกต้อง เหมาะสมกับเรื่องที่อ่าน 2. จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน 3. ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริง กับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 4. ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบ และคำที่มีหลายความหมายใน บริบทต่างๆ จากการอ่าน 5. ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ โดยพิจารณาจากบริบท 6. ระบุข้อสังเกตและความ สมเหตุสมผลของงานเขียน ประเภทชักจูง โน้มน้าวใจ 7. ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้ งาน ของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ ในระดับที่ยากขึ้น 8. วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการ อ่านงานเขียนอย่างหลากหลาย เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต 9. มีมารยาทในการอ่าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none"> - บทร้อยแก้วที่เป็นบทบรรยาย - บทร้อยกรอง เช่น กลอนสุภาพ กลอน สักวา กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 กาพย์ สุรางคนางค์ 28 และ โคลงสี่สุภาพ 2. การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - เรื่องสั้น - บทสนทนา - นิทานชาดก - วรรณคดีในบทเรียน - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - บทความ - สารคดี - บันทึกคดี - เอกสารทางวิชาการที่มีคำ ประโยค และข้อความที่ต้องใช้บริบทช่วย พิจารณาความหมาย - งานเขียนประเภทชักจูง โน้มน้าวใจเชิง สร้างสรรค์ 3. การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ 4. การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสม กับวัย - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนด ร่วมกัน 5. มารยาทในการอ่าน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ
ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ
การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข

การอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการฟัง มีนักวิชาการให้
คำจำกัดความหรือความหมายของการอ่านไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง
ที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ เพื่อรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือ
สัญลักษณ์ โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน
ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านนั้นสามารถนำความหมายนั้นๆ ไปใช้ประโยชน์ได้

กรมวิชาการ (2546 : 7) ได้ให้ความหมายการอ่านไว้ว่า เป็นการแปลความหมายของอักษร
ออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกันกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน
ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

มิ่งขวัญ ฉ่ำชื่นเมือง (2544 : 5) ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง
ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนกับข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ การอ่านมักจะเป็นการเรียนรู้
ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การจำได้ ความรู้ของผู้อ่านเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของอักขระกระบวนการนี้ต้องเกิดขึ้น
ก่อนการอ่านจริงๆ จะเริ่มต้น
2. การซึมซับ ประสานกับความรับรู้ทางสติปัญญา กระบวนการทางกายภาพ เมื่อ
แสงสว่างสะท้อนจากหนังสือเข้าสู่การรับรู้ด้วยตาถ่ายทอดผ่านระบบประสาทไปยังสมอง
3. นูรณ์การภายใน ความเข้าใจพื้นฐาน และหมายถึงการเชื่อมต่อส่วนต่างๆ ที่เหมาะสม
4. นูรณ์การภายนอก รวมไปถึงการวิเคราะห์ การวิจารณ์

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 941) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “อ่าน” หมายถึง
ว่าตามหนังสือ อ่านออกเสียงตามหนังสือ ดูหรือเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ ตั้งแต่หรือ
พิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ
ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจธุระ
การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข

การอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการฟัง มีนักวิชาการให้
คำจำกัดความหรือความหมายของการอ่านไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 121) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางสมอง
ที่ต้องใช้สายตาสัมผัสตัวอักษรหรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ เพื่อรับรู้และเข้าใจความหมายของคำหรือ
สัญลักษณ์ โดยแปลออกเป็นความหมายที่ใช้สื่อความคิดและความรู้ระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน
ให้เข้าใจตรงกันและผู้อ่านนั้นสามารถนำความหมายนั้นๆ ไปใช้ประโยชน์ได้

กรมวิชาการ (2546 : 7) ได้ให้ความหมายการอ่านไว้ว่า เป็นการแปลความหมายของอักษร
ออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกันกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน
ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระจากเรื่องที่อ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

มิ่งขวัญ ฉ่ำชื่นเมือง (2544 : 5) ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง
ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้คนกับข้อมูลเชิงสัญลักษณ์ การอ่านมักจะเป็นการเรียนรู้
ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การจำได้ ความรู้ของผู้อ่านเกี่ยวกับสัญลักษณ์ของอักขระกระบวนการนี้ต้องเกิดขึ้น
ก่อนการอ่านจริงๆ จะเริ่มต้น
2. การซึมซับ ประสานกับความรับรู้ทางสติปัญญา กระบวนการทางกายภาพ เมื่อ
แสงสว่างสะท้อนจากหนังสือเข้าสู่การรับรู้ด้วยตาถ่ายทอดผ่านระบบประสาทไปยังสมอง
3. นูรณ์การภายใน ความเข้าใจพื้นฐาน และหมายถึงการเชื่อมต่อส่วนต่างๆ ที่เหมาะสม
4. นูรณ์การภายนอก รวมไปถึงการวิเคราะห์ การวิจารณ์

ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 941) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “อ่าน” หมายถึง
ว่าตามหนังสือ อ่านออกเสียงตามหนังสือ ดูหรือเข้าใจความหมายจากตัวหนังสือ ตั้งแต่หรือ
พิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 6) ได้กล่าวถึงการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจ เรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระ จากเรื่องราวที่อ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การอ่านจึงมีความสำคัญดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยที่กำลังศึกษา จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ต่างๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะการนำความรู้ ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป
4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้ จากการอ่าน เมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา เป็นคนฉลาด รอบรู้ได้
5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิงเพลิดเพลินใจ เป็นวิธีหนึ่งในการ แสวงหาความสุขแก่ตนเองที่ง่ายที่สุดและได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและ บุคลิกภาพเพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
7. การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์ และสังคม
8. การอ่านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบสื่อสาร และการใช้เครื่องมือ ทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

จากคำจำกัดความที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ นั้นพอจะสรุปความหมายของ การอ่านได้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการทำความเข้าใจตัวอักษรหรือตัวหนังสือ โดยแปลออกมา เป็นคำพูด ซึ่งการทำความเข้าใจในความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกมานั้นขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ทางภาษา ความรู้ และระดับสติปัญญา

ประเภทของการอ่าน

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์หลายท่านกล่าวว่า การอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่าน ออกเสียงและการอ่านในใจ บางท่านกล่าวว่าการอ่านมีประเภทเดียว คือการอ่านในใจ โดยรวม การอ่านออกเสียงเป็นส่วนหนึ่งของการอ่านในใจ แต่บางท่านกล่าวว่าการอ่านมี 3 ประเภท คือ การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า และการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นต้น

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549 : 6) ได้กล่าวถึงการอ่านไว้ดังนี้ การอ่าน หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิด และเกิดความเข้าใจ เรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิด หรือสาระ จากเรื่องราวที่อ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ การอ่านจึงมีความสำคัญดังนี้

1. การอ่านเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยที่กำลังศึกษา จำเป็นต้องอ่านหนังสือเพื่อการศึกษาหาความรู้ต่างๆ
2. การอ่านเป็นเครื่องมือให้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เพราะการนำความรู้ ที่ได้จากการอ่านไปพัฒนาตนและพัฒนางาน
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสืบทอดทางวัฒนธรรมของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อไป
4. การอ่านเป็นวิธีการส่งเสริมให้คนมีความคิดและฉลาดรอบรู้ เพราะประสบการณ์ที่ได้ จากการอ่าน เมื่อเก็บสะสมเพิ่มพูนนานวันเข้า ก็จะทำให้เกิดความคิด เกิดสติปัญญา เป็นคนฉลาด รอบรู้ได้
5. การอ่านเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความบันเทิงเพลิดเพลินใจ เป็นวิธีหนึ่งในการ แสวงหาความสุขแก่ตนเองที่ง่ายที่สุดและได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด
6. การอ่านเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านจิตใจและ บุคลิกภาพเพราะเมื่ออ่านมากย่อมรู้มาก สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข
7. การอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการเมือง การปกครอง ศาสนา ประวัติศาสตร์ และสังคม
8. การอ่านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการพัฒนาระบบสื่อสาร และการใช้เครื่องมือ ทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ

จากคำจำกัดความที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ นั้นพอจะสรุปความหมายของ การอ่านได้ว่า การอ่าน คือ กระบวนการทำความเข้าใจตัวอักษรหรือตัวหนังสือ โดยแปลออกมา เป็นคำพูด ซึ่งการทำความเข้าใจในความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อออกมานั้นขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์ทางภาษา ความรู้ และระดับสติปัญญา

ประเภทของการอ่าน

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์หลายท่านกล่าวว่า การอ่านมี 2 ประเภท คือ การอ่าน ออกเสียงและการอ่านในใจ บางท่านกล่าวว่าการอ่านมีประเภทเดียว คือการอ่านในใจ โดยรวม การอ่านออกเสียงเป็นส่วนหนึ่งของการอ่านในใจ แต่บางท่านกล่าวว่าการอ่านมี 3 ประเภท คือ การอ่านเพื่อความบันเทิง การอ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า และการอ่านเพื่อความเข้าใจ เป็นต้น

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 93 – 94) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกตามวิธีอ่าน เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การอ่านในใจ คือ การอ่าน ไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่าน จะไม่ใช่อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตาจับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตา ไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำและตีความ ต่างๆ ออกมา การอ่านในใจจึงเป็นการอ่านที่มุ่งจะเก็บใจความให้ถูกต้องรวดเร็ว ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวจากการอ่านในใจได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียง จึงเป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองเท่านั้นที่รับรู้ แต่เพียงผู้เดียว

2. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียง ตามตัวอักษร ถ้อยคำ และเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียนไว้ ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำและเป็น ที่เข้าใจแก่ผู้ฟัง การอ่านออกเสียงผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมองและ อวัยวะในการออกเสียง ผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรค และต้องแบ่ง ใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง และจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำเพื่อให้ ผู้ฟังเข้าใจตามข้อความที่ได้ยินผู้อ่านเปล่งเสียงออกมา

นภดล จันทรเพ็ญ (2542 : 75 – 79) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การอ่านในใจ คือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดความเข้าใจและ นำความคิด ความเข้าใจที่ได้รับนั้น ไปใช้ประโยชน์เพิ่มอีกสถานหนึ่งด้วยและการอ่านในใจเป็น การอ่านที่ผู้อ่านมุ่งจะจับใจความได้ถูกต้องและรวดเร็ว

2. การอ่านออกเสียง คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียน ไว้ ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ และเป็น ที่เข้าใจแก่ผู้ฟังซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการอ่านออกเสียง ผู้อ่านต้องคำนึงถึงว่ากำลังอ่านให้ผู้ใดฟัง การอ่านของตนสามารถสื่อสารแก่ผู้ฟังได้ตรงตามที่ ผู้เขียนข้อความต้องการหรือไม่ การอ่านออกเสียงจึงไม่ใช่การถ่ายทอดถ้อยคำหรือว่าตามตัวหนังสือ เท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงสารเดิมทั้งหมดให้สมบูรณ์ที่สุด

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 126 – 127) ได้วิเคราะห์ลักษณะของกระบวนการอ่านดังกล่าว รวมทั้งการจำแนกประเภทการอ่านของนักวิชาการทางภาษาศาสตร์หลายท่านและนำมาสังเคราะห์ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะได้ประเภทการอ่านตามหลักต่างๆ ดังนี้

1. การแบ่งประเภทการอ่าน โดยคำนึงถึงเสียงเป็นหลัก แยกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การอ่านออกเสียง (Oral Reading)

1.2 การอ่านในใจ (Silent Reading)

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 93 – 94) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกตามวิธีอ่าน เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การอ่านในใจ คือ การอ่าน ไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่าน จะไม่ใช่อวัยวะที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตากวาดไปบนตัวอักษร นัยน์ตาจับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตา ไปยังประสาทสมองให้รับรู้เพื่อจดจำและตีความ ต่างๆ ออกมา การอ่านในใจจึงเป็นการอ่านที่มุ่งจะเก็บใจความให้ถูกต้องรวดเร็ว ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวจากการอ่านในใจได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียง จึงเป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองเท่านั้นที่รับรู้ แต่เพียงผู้เดียว

2. การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียง ตามตัวอักษร ถ้อยคำ และเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียนไว้ ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำและเป็น ที่เข้าใจแก่ผู้ฟัง การอ่านออกเสียงผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมองและ อวัยวะในการออกเสียง ผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปบนตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรค และต้องแบ่ง ใจความไว้แปลงความคิดเป็นเสียง และจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำเพื่อให้ ผู้ฟังเข้าใจตามข้อความที่ได้ยินผู้อ่านเปล่งเสียงออกมา

นภดล จันทรเพ็ญ (2542 : 75 – 79) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การอ่านในใจ คือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดความเข้าใจและ นำความคิด ความเข้าใจที่ได้รับนั้น ไปใช้ประโยชน์เพิ่มอีกสถานหนึ่งด้วยและการอ่านในใจเป็น การอ่านที่ผู้อ่านมุ่งจะจับใจความได้ถูกต้องและรวดเร็ว

2. การอ่านออกเสียง คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่างๆ ที่เขียน ไว้ ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ และเป็น ที่เข้าใจแก่ผู้ฟังซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการอ่านออกเสียง ผู้อ่านต้องคำนึงถึงว่ากำลังอ่านให้ผู้ใดฟัง การอ่านของตนสามารถสื่อสารแก่ผู้ฟังได้ตรงตามที่ ผู้เขียนข้อความต้องการหรือไม่ การอ่านออกเสียงจึงไม่ใช่การถ่ายทอดถ้อยคำหรือว่าตามตัวหนังสือ เท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงสารเดิมทั้งหมดให้สมบูรณ์ที่สุด

วรรณิ โสมประยูร (2542 : 126 – 127) ได้วิเคราะห์ลักษณะของกระบวนการอ่านดังกล่าว รวมทั้งการจำแนกประเภทการอ่านของนักวิชาการทางภาษาศาสตร์หลายท่านและนำมาสังเคราะห์ โดยจัดเป็นหมวดหมู่ ซึ่งจะได้ประเภทการอ่านตามหลักต่างๆ ดังนี้

1. การแบ่งประเภทการอ่าน โดยคำนึงถึงเสียงเป็นหลัก แยกได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การอ่านออกเสียง (Oral Reading)

1.2 การอ่านในใจ (Silent Reading)

2. การแบ่งประเภทการอ่านโดยยึดสื่อที่นำมาให้อ่าน แยกได้ 3 ประเภท คือ
 - 2.1 อ่านนิทาน นิยาย เพื่อความเพลิดเพลิน
 - 2.2 อ่านสารคดีเพื่อศึกษาหาความรู้
 - 2.3 อ่านวิธีการเพื่อเข้าใจการปฏิบัติหรือกระบวนการ
3. การแบ่งประเภทการอ่านโดยพิจารณาวิธีการอ่านเป็นหลัก แยกได้ 6 ประเภท คือ
 - 3.1 การอ่านค้นคว้าหาความรู้และคำตอบ
 - 3.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญ
 - 3.3 การอ่านแบบหารายละเอียดตามลำดับเหตุการณ์
 - 3.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกๆ คำเพื่อปฏิบัติ
 - 3.5 การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์
 - 3.6 การอ่านแบบให้วิจารณ์ญาณ
4. การแบ่งประเภทโดยเน้นที่ความมุ่งหมายในการอ่าน แบ่งได้ 10 ประเภท คือ
 - 4.1 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
 - 4.2 การอ่านเพื่อค้นหาคำตอบ
 - 4.3 การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
 - 4.4 การอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์
 - 4.5 การอ่านเพื่อสรุปความหรือย่อความ
 - 4.6 การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง
 - 4.7 การอ่านเพื่อจัดทำรายงาน
 - 4.8 การอ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร
 - 4.9 การอ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำสั่ง
 - 4.10 การอ่านเพื่อธุรกิจหรือการพาณิชย์
5. การแบ่งประเภทการอ่านเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน ได้แก่
 - 5.1 การอ่านออกเสียงแบ่งได้ 3 แบบ คือ
 - 5.1.1 การอ่านร้อยแก้ว
 - 5.1.2 การอ่านร้อยกรอง
 - 5.1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
 - 5.2 การอ่านในใจแบ่งได้ 7 แบบ คือ
 - 5.2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้ เช่น อ่านตำรา
 - 5.2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่อง เช่น อ่านบทความ

2. การแบ่งประเภทการอ่านโดยยึดสื่อที่นำมาให้อ่าน แยกได้ 3 ประเภท คือ
 - 2.1 อ่านนิทาน นิยาย เพื่อความเพลิดเพลิน
 - 2.2 อ่านสารคดีเพื่อศึกษาหาความรู้
 - 2.3 อ่านวิธีการเพื่อเข้าใจการปฏิบัติหรือกระบวนการ
3. การแบ่งประเภทการอ่านโดยพิจารณาวิธีการอ่านเป็นหลัก แยกได้ 6 ประเภท คือ
 - 3.1 การอ่านค้นคว้าหาความรู้และคำตอบ
 - 3.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญ
 - 3.3 การอ่านแบบหารายละเอียดตามลำดับเหตุการณ์
 - 3.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกๆ คำเพื่อปฏิบัติ
 - 3.5 การอ่านแบบวิเคราะห์วิจารณ์
 - 3.6 การอ่านแบบให้วิจารณ์ญาณ
4. การแบ่งประเภทโดยเน้นที่ความมุ่งหมายในการอ่าน แบ่งได้ 10 ประเภท คือ
 - 4.1 การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
 - 4.2 การอ่านเพื่อค้นหาคำตอบ
 - 4.3 การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ
 - 4.4 การอ่านเพื่อลำดับเหตุการณ์
 - 4.5 การอ่านเพื่อสรุปความหรือย่อความ
 - 4.6 การอ่านเพื่อหารายละเอียดของเรื่อง
 - 4.7 การอ่านเพื่อจัดทำรายงาน
 - 4.8 การอ่านเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร
 - 4.9 การอ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำหรือคำสั่ง
 - 4.10 การอ่านเพื่อธุรกิจหรือการพาณิชย์
5. การแบ่งประเภทการอ่านเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน ได้แก่
 - 5.1 การอ่านออกเสียงแบ่งได้ 3 แบบ คือ
 - 5.1.1 การอ่านร้อยแก้ว
 - 5.1.2 การอ่านร้อยกรอง
 - 5.1.3 การอ่านทำนองเสนาะ
 - 5.2 การอ่านในใจแบ่งได้ 7 แบบ คือ
 - 5.2.1 การอ่านแบบค้นคว้าหาความรู้ เช่น อ่านตำรา
 - 5.2.2 การอ่านแบบจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญของเรื่อง เช่น อ่านบทความ

5.2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน เช่น อ่านประวัติศาสตร์ อ่านลำดับเหตุการณ์

5.2.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ เช่น การอ่านคู่มือในการใช้เครื่องไฟฟ้า อ่านวิธีการประกอบอาหาร

5.2.5 การอ่านแบบวิเคราะห์เพื่อหาเหตุผล เช่น การอ่านข่าว เหตุการณ์สำคัญ

5.2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดี ข้อเสีย สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ เช่น การอ่านโฆษณา

5.2.7 การอ่านแบบคร่าวๆ เพื่อสังเกตและจดจำ เช่น การอ่านชื่อสถานที่ต่างๆ เมื่อเวลานั่งรถผ่าน

ไพพรรณ อินทนิล (2546 : 32 – 35) ได้แบ่งประเภทการอ่านเป็นการอ่านตามวัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ ได้แก่ ย่อความหรือเก็บใจความสำคัญที่มีแนวทางปฏิบัติ โดยตัดส่วนต่างๆ เหล่านี้ในเนื้อเรื่องออก อันได้แก่ ตัวอย่างส่วนประกอบส่วนขยายหรือรายละเอียดต่างๆ ข้อเปรียบเทียบต่างๆ โวหารต่างๆ ส่วนวันที่หรือเวลา ตัวเลข สถิติต่างๆ (ยกเว้นในกรณีที่ต้องการผลทางตัวเลข เช่น การวิจัยต่างๆ) คำถามหรือคำพูดของผู้เขียน
2. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ ได้แก่ การอ่านตอบข้อความ ผู้อ่านอ่านแล้วต้องตีความหมายข้อความแต่ละประโยค แต่ละย่อหน้าให้เข้าใจอย่างถูกต้อง จึงจะทำข้อสอบได้
3. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างน้อย 2 ขั้นตอน คือ อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ และเขียนหรือพูดเพื่อแสดงความคิดเห็น
4. การอ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านต้องอ่านอย่างละเอียด และเมื่ออ่านจบแล้วสามารถมองเห็น “ภาพ” หรือขั้นตอนของการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ทั้งหมด โดยขณะที่ปฏิบัติไม่ต้องหวนกลับไปอ่านใหม่
5. การอ่านเพื่อคลายเครียด หรือฆ่าเวลา การอ่านประเภทนี้ไม่ได้มุ่งเอาเนื้อหาสาระหรือความสมจริง มุ่งความสนุกสนานเป็นสำคัญ

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2546 : 1 – 3) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรที่จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ และความคิดออกมาเป็นเสียง ได้ถูกต้องตามอักขรนั้นๆ โดยมุ่งการได้ยิน ได้ฟังเสียง นอกเหนือจะมุ่งเอาใจความหรือเนื้อหาสาระ ผู้อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธี ทั้งวรรณยุกต์ ตัวสะกด ควบกล้ำ จังหวะ ลีลา และวรรคตอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟังมากยิ่งขึ้น
2. การอ่านในใจ เป็นการแปลตัวอักษรออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจและความคิด

5.2.3 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกตอน เช่น อ่านประวัติศาสตร์ อ่านลำดับเหตุการณ์

5.2.4 การอ่านแบบหารายละเอียดทุกคำเพื่อการปฏิบัติ เช่น การอ่านคู่มือในการใช้เครื่องไฟฟ้า อ่านวิธีการประกอบอาหาร

5.2.5 การอ่านแบบวิเคราะห์เพื่อหาเหตุผล เช่น การอ่านข่าว เหตุการณ์สำคัญ

5.2.6 การอ่านแบบไตร่ตรองโดยใช้วิจารณ์ญาณเพื่อหาข้อเท็จจริง ข้อดี ข้อเสีย สำหรับเลือกแนวทางปฏิบัติ เช่น การอ่านโฆษณา

5.2.7 การอ่านแบบคร่าวๆ เพื่อสังเกตและจดจำ เช่น การอ่านชื่อสถานที่ต่างๆ เมื่อเวลานั่งรถผ่าน

ไพพรรณ อินทนิล (2546 : 32 – 35) ได้แบ่งประเภทการอ่านเป็นการอ่านตามวัตถุประสงค์ของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ ได้แก่ ย่อความหรือเก็บใจความสำคัญที่มีแนวทางปฏิบัติ โดยตัดส่วนต่างๆ เหล่านี้ในเนื้อเรื่องออก อันได้แก่ ตัวอย่างส่วนประกอบส่วนขยายหรือรายละเอียดต่างๆ ข้อเปรียบเทียบต่างๆ โวหารต่างๆ ส่วนวันที่หรือเวลา ตัวเลข สถิติต่างๆ (ยกเว้นในกรณีที่ต้องการผลทางตัวเลข เช่น การวิจัยต่างๆ) คำถามหรือคำพูดของผู้เขียน
2. อ่านเพื่อทดสอบความเข้าใจ ได้แก่ การอ่านตอบข้อความ ผู้อ่านอ่านแล้วต้องตีความหมายข้อความแต่ละประโยค แต่ละย่อหน้าให้เข้าใจอย่างถูกต้อง จึงจะทำข้อสอบได้
3. อ่านเพื่อแสดงความคิดเห็น มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างน้อย 2 ขั้นตอน คือ อ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญ และเขียนหรือพูดเพื่อแสดงความคิดเห็น
4. การอ่านเพื่อปฏิบัติตามคำแนะนำ การอ่านประเภทนี้ผู้อ่านต้องอ่านอย่างละเอียด และเมื่ออ่านจบแล้วสามารถมองเห็น “ภาพ” หรือขั้นตอนของการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ทั้งหมด โดยขณะที่ปฏิบัติไม่ต้องหวนกลับไปอ่านใหม่
5. การอ่านเพื่อคลายเครียด หรือฆ่าเวลา การอ่านประเภทนี้ไม่ได้มุ่งเอาเนื้อหาสาระหรือความสมจริง มุ่งความสนุกสนานเป็นสำคัญ

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2546 : 1 – 3) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 3 ประเภท คือ

1. การอ่านออกเสียง เป็นการถ่ายทอดตัวอักษรที่จะนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจ และความคิดออกมาเป็นเสียง ได้ถูกต้องตามอักษรนั้นๆ โดยมุ่งการได้ยิน ได้ฟังเสียง นอกเหนือจะมุ่งเอาใจความหรือเนื้อหาสาระ ผู้อ่านออกเสียงให้ถูกต้องตามอักษรวิธี ทั้งวรรณยุกต์ ตัวสะกด ควบกล้ำ จังหวะ ลีลา และวรรคตอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ฟังมากยิ่งขึ้น
2. การอ่านในใจ เป็นการแปลตัวอักษรออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจและความคิด

แล้วนำไปใช้อีกทอดหนึ่งอย่างไม่ผิดพลาด โดยทั่วไปมักอ่านเพื่อความรู้และความบันเทิง

3. การอ่านทำนองเสนาะ เป็นการอ่านออกเสียงประเภทหนึ่งที่มีจังหวะและทำนอง เพื่อให้เกิดความไพเราะ เพลิดเพลิน และผู้ฟังพึงพอใจ โดยผู้อ่านต้องรู้ลักษณะบังคับของ คำประพันธ์แต่ละชนิดด้วย จึงจะอ่านได้ถูกต้องและน่าฟัง

สรุปได้ว่า การอ่านแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะ จุดมุ่งหมาย วิธีการสถานการณ์ และประโยชน์ของตัวผู้อ่านเอง ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านหนังสือทุกครั้ง จุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านต่างๆกัน ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 86) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนนักศึกษา หรืออ่านเพื่อทบทวน บทเรียนที่เรียนมา

2. อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น หรือค้นหาคำตอบ

3. อ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ

4. อ่านเพื่อความบันเทิงใจ

5. อ่านเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นการเพิ่มประสบการณ์ต่างๆ ด้าน

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ตนเองได้รับความรู้และองอกแงขยายขอบเขตออกไป เพื่อให้รู้ทันต่อความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ผลการวิจัยต่างๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่าน กว้างขึ้น

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิง การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี สารคดีบางอย่างก็สามารถช่วยให้ เกิดความเพลิดเพลิน คลายเครียดได้ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจ บางครั้งคนเราต้องพบกับปัญหาและความไม่สมหวังทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ หากได้อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรค จนประสบผลสำเร็จก็จะทำให้ผู้อ่านมีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังครั้งใหม่ได้

แล้วนำไปใช้อีกทอดหนึ่งอย่างไม่ผิดพลาด โดยทั่วไปมักอ่านเพื่อความรู้และความบันเทิง

3. การอ่านทำนองเสนาะ เป็นการอ่านออกเสียงประเภทหนึ่งที่มีจังหวะและทำนอง เพื่อให้เกิดความไพเราะ เพลิดเพลิน และผู้ฟังพึงพอใจ โดยผู้อ่านต้องรู้ลักษณะบังคับของ คำประพันธ์แต่ละชนิดด้วย จึงจะอ่านได้ถูกต้องและน่าฟัง

สรุปได้ว่า การอ่านแบ่งได้หลายประเภทขึ้นอยู่กับลักษณะ จุดมุ่งหมาย วิธีการสถานการณ์ และประโยชน์ของตัวผู้อ่านเอง ซึ่งโดยทั่วไปแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

ในการอ่านหนังสือทุกครั้ง จุดมุ่งหมายในการอ่านของแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านต่างๆกัน ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

กองทัพ เคลือบพานิชกุล (2542 : 86) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนนักศึกษา หรืออ่านเพื่อทบทวน บทเรียนที่เรียนมา

2. อ่านเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น หรือค้นหาคำตอบ

3. อ่านเพื่อพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ

4. อ่านเพื่อความบันเทิงใจ

5. อ่านเพื่อเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งเป็นการเพิ่มประสบการณ์ต่างๆ ด้าน

ศรีรัตน์ เจริญจันทร์ (2542 : 8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้ คนเราต้องการให้ตนเองได้รับความรู้และองอกแงขยายขอบเขตออกไป เพื่อให้รู้ทันต่อความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด การอ่านเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นเพื่อแสดงความคิดเห็น เพื่อเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าทดลอง ผลการวิจัยต่างๆ จะช่วยให้ความคิดเห็นของผู้อ่าน กว้างขึ้น

3. อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน หรือเพื่อความบันเทิง การอ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีเนื้อหาไม่เป็นวิชาการนัก เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี สารคดีบางอย่างก็สามารถช่วยให้ เกิดความเพลิดเพลิน คลายเครียดได้ไม่เบื่อหน่าย

4. อ่านเพื่อความจรรโลงใจ บางครั้งคนเราต้องพบกับปัญหาและความไม่สมหวังทำให้เกิดความท้อแท้ ไม่มีกำลังใจ หากได้อ่านหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรค จนประสบผลสำเร็จก็จะทำให้ผู้อ่านมีกำลังใจดีขึ้น สร้างความหวังครั้งใหม่ได้

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการการอ่าน ซึ่งเป็นความต้องการธรรมชาติ ได้แก่ ต้องการความมั่นคง ต้องการการยอมรับ ต้องการความมีหน้ามีตา ต้องการความสำเร็จ เช่น หนังสือที่แนะทางแก้ไข เพื่อสร้างบุคลิกภาพ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ

วิลล จีโรงพันธุ์ และคณะ (2546 : 10) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ ผู้อ่านจะต้องอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน จับทิศทางและใจความ รวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ตลอดจนควรจดบันทึกย่อเนื้อหาและใจความสำคัญเพื่อจดจำได้แม่นยำ

2. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า เป็นการเลือกอ่านเฉพาะเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านต้องการจะรู้รายละเอียด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ผู้อ่านจะต้องมีความรู้พอสมควรว่าจะศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร โดยจะต้องเข้าใจลักษณะหนังสือแต่ละประเภทที่จะค้นคว้าด้วย เพื่อจะช่วยให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว และได้ประโยชน์ตรงตามความต้องการ

3. อ่านเพื่อทราบข้อเท็จจริง เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องการทราบคำตอบสั้นๆ จึงเป็นการอ่านอย่างคร่าวๆ ใช้เวลาน้อย เพื่อต้องการสรุปใจความสำคัญที่เด่นๆ เท่านั้น

4. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านที่ไม่ต้องใช้ความคิดพิจารณามาก ขณะที่อ่านผู้อ่านสามารถปล่อยใจให้ได้รับความบันเทิงสนุกสนานอย่างเต็มที่ แต่ผู้อ่านที่ดีควรจะตอบตนเองได้ว่า ความบันเทิงที่ได้รับคืออะไร สมเหตุสมผล และควรเชื่อถือหรือไม่

5. อ่านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะอย่าง เช่น การอ่านพัฒนาอาชีพการงานของตน การปรับปรุงบุคลิกภาพของตน การเป็นที่ยอมรับในสังคม ฯลฯ ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต ต้องรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง ด้วยการอ่านหนังสือ ที่ให้ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับงานอาชีพ และติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทุกด้าน

6. อ่านเพื่อฆ่าเวลา เป็นการอ่านที่ไม่มีจุดมุ่งหมายใดๆ หากแต่เป็นการอ่านเพื่อขจัดความเบื่อหน่ายในการรอคอยเท่านั้น

สมบัติ สิริจินดา (2549 : 32-33) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านเพื่อต้องการรู้ในสิ่งที่ผู้อ่านยังไม่รู้หรือเป็นปัญหาที่ต้องการคำตอบ ตลอดจนเพื่อต้องการพัฒนาความรู้ของผู้อ่านให้มากยิ่งขึ้น การอ่านประเภทนี้จะเน้นการอ่านเพื่อรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด เป็นการอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ งานวิจัยต่างๆ การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้นขึ้นมา

5. อ่านเพื่อสนองความต้องการการอ่าน ซึ่งเป็นความต้องการธรรมชาติ ได้แก่ ต้องการความมั่นคง ต้องการการยอมรับ ต้องการความมีหน้ามีตา ต้องการความสำเร็จ เช่น หนังสือที่แนะทางแก้ไข เพื่อสร้างบุคลิกภาพ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ

วิลล จีโรงพันธุ์ และคณะ (2546 : 10) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้ ผู้อ่านจะต้องอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน จับทิศทางและใจความ รวมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ตลอดจนควรจดบันทึกย่อเนื้อหาและใจความสำคัญเพื่อจดจำได้แม่นยำ

2. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้า เป็นการเลือกอ่านเฉพาะเนื้อเรื่องที่ผู้อ่านต้องการจะรู้รายละเอียด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ผู้อ่านจะต้องมีความรู้พอสมควรว่าจะศึกษาค้นคว้าเรื่องอะไร โดยจะต้องเข้าใจลักษณะหนังสือแต่ละประเภทที่จะค้นคว้าด้วย เพื่อจะช่วยให้การศึกษาค้นคว้าเป็นไปอย่างรวดเร็ว และได้ประโยชน์ตรงตามความต้องการ

3. อ่านเพื่อทราบข้อเท็จจริง เป็นการอ่านที่ผู้อ่านต้องการทราบคำตอบสั้นๆ จึงเป็นการอ่านอย่างคร่าวๆ ใช้เวลาน้อย เพื่อต้องการสรุปใจความสำคัญที่เด่นๆ เท่านั้น

4. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านที่ไม่ต้องใช้ความคิดพิจารณามาก ขณะที่อ่านผู้อ่านสามารถปล่อยใจให้ได้รับความบันเทิงสนุกสนานอย่างเต็มที่ แต่ผู้อ่านที่ดีควรจะตอบตนเองได้ว่า ความบันเทิงที่ได้รับคืออะไร สมเหตุสมผล และควรเชื่อถือหรือไม่

5. อ่านเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เฉพาะอย่าง เช่น การอ่านพัฒนาอาชีพการงานของตน การปรับปรุงบุคลิกภาพของตน การเป็นที่ยอมรับในสังคม ฯลฯ ผู้ที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต ต้องรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง ด้วยการอ่านหนังสือ ที่ให้ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับงานอาชีพ และติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทุกด้าน

6. อ่านเพื่อฆ่าเวลา เป็นการอ่านที่ไม่มีจุดมุ่งหมายใดๆ หากแต่เป็นการอ่านเพื่อขจัดความเบื่อหน่ายในการรอคอยเท่านั้น

สมบัติ สิริจินดา (2549 : 32-33) กล่าวถึงความมุ่งหมายในการอ่านไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. อ่านเพื่อความรู้ เป็นการอ่านเพื่อต้องการรู้ในสิ่งที่ผู้อ่านยังไม่รู้หรือเป็นปัญหาที่ต้องการคำตอบ ตลอดจนเพื่อต้องการพัฒนาความรู้ของผู้อ่านให้มากยิ่งขึ้น การอ่านประเภทนี้จะเน้นการอ่านเพื่อรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ

2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด เป็นการอ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ที่แสดงทรรศนะ ได้แก่ บทความ บทวิจารณ์ บทวิเคราะห์ งานวิจัยต่างๆ การอ่านในลักษณะนี้เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดที่สำคัญ การจัดลำดับชั้นแนวความคิดของผู้เขียนพร้อมทั้งพิจารณาหาเหตุผลและแรงจูงใจในการเขียนเรื่องนั้นขึ้นมา

3. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านที่ช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับการคิด หนังสือประเภทนี้ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี ซึ่งอ่านแล้วทำให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด

4. อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านอื่นๆ เป็นการอ่านที่ช่วยชดเชยความต้องการที่ยังขาดอยู่ เช่น ความต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการเป็นที่ยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า แต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านที่แตกต่างกันไป และจุดมุ่งหมายในการอ่านมีความสัมพันธ์กับความสำคัญของการอ่าน ดังนั้นจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะได้ประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่

ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นสิ่งจำเป็นมากในการอ่าน เมื่ออ่านแล้วจับใจความสำคัญได้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนเสนอไว้ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ต่างๆ กันดังนี้

สุปราณี พัททอง (2545 : 65) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นความคิดสำคัญอันเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น หรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (2546 : 188) ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อัมสำราญ (2547 : 42) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การจับประเด็นหลักหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านว่าผู้เขียนต้องการส่งสารหรือให้ข้อคิดเห็นอะไรเป็นสำคัญ

เสนีย์ วิลาวรรณ (2548 : 134) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ คือ การจับประเด็นสำคัญของเรื่องว่าผู้เขียนต้องการเสนอเรื่องหรือแนวคิดใดมายังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านที่หมั่นฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะสามารถอ่านได้รวดเร็วและจับใจความได้อย่างครบถ้วน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความหมายของการอ่านจับใจความได้ว่า การทำความเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องราวหรือข้อความที่อ่าน โดยสรุปสาระสำคัญของของเรื่องที่อ่านได้ว่าเรื่องอะไร ใครทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไหร่ และทำอย่างไร

3. อ่านเพื่อความบันเทิง เป็นการอ่านที่ช่วยให้เกิดความบันเทิงควบคู่ไปกับการคิด หนังสือประเภทนี้ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น วรรณคดี ซึ่งอ่านแล้วทำให้เกิดความสนุกสนาน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด

4. อ่านเพื่อสนองความต้องการด้านอื่นๆ เป็นการอ่านที่ช่วยชดเชยความต้องการที่ยังขาดอยู่ เช่น ความต้องการความมั่นคงในชีวิต ต้องการเป็นที่ยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อน

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า แต่ละคนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านที่แตกต่างกันไป และจุดมุ่งหมายในการอ่านมีความสัมพันธ์กับความสำคัญของการอ่าน ดังนั้นจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนอ่านอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อจะได้ประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่

ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นสิ่งจำเป็นมากในการอ่าน เมื่ออ่านแล้วจับใจความสำคัญได้ จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนเสนอไว้ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ต่างๆ กันดังนี้

สุปราณี พัททอง (2545 : 65) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า เป็นความคิดสำคัญอันเป็นแก่นหรือหัวใจของเรื่องที่ผู้เขียนมุ่งสื่อมาให้ผู้อ่านได้รับทราบ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและความคิดเห็น หรืออย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

กรมวิชาการ (2546 : 188) ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความสำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาหยัน อัมสำราญ (2547 : 42) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า หมายถึง การจับประเด็นหลักหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านว่าผู้เขียนต้องการส่งสารหรือให้ข้อคิดเห็นอะไรเป็นสำคัญ

เสนีย์ วิลาวรรณ (2548 : 134) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความไว้ว่า การอ่านจับใจความ คือ การจับประเด็นสำคัญของเรื่องว่าผู้เขียนต้องการเสนอเรื่องหรือแนวคิดใดมายังผู้อ่าน ซึ่งผู้อ่านที่หมั่นฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะสามารถอ่านได้รวดเร็วและจับใจความได้อย่างครบถ้วน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความหมายของการอ่านจับใจความได้ว่า การทำความเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของเรื่องราวหรือข้อความที่อ่าน โดยสรุปสาระสำคัญของของเรื่องที่อ่านได้ว่าเรื่องอะไร ใครทำอะไร ทำที่ไหน ทำเมื่อไหร่ และทำอย่างไร

หลักการอ่านจับใจความ

ได้มีนักการศึกษาเสนอหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ ดังนี้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทัน อัมสำราญ (2547 : 43) กล่าวถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญว่ามี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด โดยผู้อ่านต้องอ่านย่อหน้าที่จะจับใจความนั้นให้จบอย่างคร่าวๆ ถ้าเป็นเรื่องยาวมีหลายย่อหน้าก็ต้องอ่านทั้งเรื่องเพื่อให้เข้าใจว่าเรื่องที่อ่านมีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับอะไร นั่นคือการหาความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านนั่นเอง

2. หาใจความของเรื่องที่อ่าน โดยผู้อ่านต้องอ่านข้อความทั้งหมดอีกครั้ง ถ้าเป็นเรื่องยาวๆ มีหลายย่อหน้าต้องอ่านทีละย่อหน้าอย่างพิถีพิถัน เพื่อจะได้เข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถจับใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าได้

สมบัติ ศิริจินดา (2549 : 38) กล่าวถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญว่า ผู้อ่านต้องสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนตามที่ผู้เขียนต้องการ โดยทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระส่วนรวมของงานเขียน แล้วตั้งคำถามว่างานเขียนนั้นเกี่ยวกับเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญมี 2 ลักษณะ คือ

1. จับใจความสำคัญโดยสรุป คือ การจับเฉพาะประเด็นสำคัญของเรื่อง ให้ทราบว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร

2. จับใจความสำคัญอย่างละเอียด คือ การทำความเข้าใจรายละเอียดอื่นๆ ที่อธิบายขยายความหรือเพิ่มเติมใจความสำคัญให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเป็นการพิจารณาเรื่องของคำ สำนวนโวหาร น้ำเสียง อารมณ์ เจตนา ของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในงานเขียนนั้น ตลอดจนตัวอย่างต่างๆ

สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์การอ่าน คือ อ่านเรื่องราวทั้งหมดให้เข้าใจโดยพิจารณาทีละย่อหน้า ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่านนั้นอย่างแตกฉาน

วิธีสอนอ่านเพื่อจับใจความ

มีนักการศึกษาได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้หลายท่าน ดังนี้

แวมมูรา เหมือนนิล (2538 : 11) ได้เสนอแนวทางในการอ่านจับใจความให้เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วว่า ต้องอาศัยแนวทางและพื้นฐานที่สำคัญหลายประการพอสรุปได้ดังนี้

1. สำนวณส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าวๆ เพราะส่วนประกอบของหนังสือ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้หนังสือ ฯลฯ ต่างก็มีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือได้อย่างกว้างขวาง

หลักการอ่านจับใจความ

ได้มีนักการศึกษาเสนอหลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความ ดังนี้

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทัน อัมสำราญ (2547 : 43) กล่าวถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญว่ามี 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด โดยผู้อ่านต้องอ่านย่อหน้าที่จะจับใจความนั้นให้จบอย่างคร่าวๆ ถ้าเป็นเรื่องยาวมีหลายย่อหน้าก็ต้องอ่านทั้งเรื่องเพื่อให้เข้าใจว่าเรื่องที่อ่านมีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับอะไร นั่นคือการหาความคิดสำคัญของเรื่องที่อ่านนั่นเอง

2. หาใจความของเรื่องที่อ่าน โดยผู้อ่านต้องอ่านข้อความทั้งหมดอีกครั้ง ถ้าเป็นเรื่องยาวๆ มีหลายย่อหน้าต้องอ่านทีละย่อหน้าอย่างพิถีพิถัน เพื่อจะได้เข้าใจเนื้อเรื่องและสามารถจับใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้าได้

สมบัติ ศิริจินดา (2549 : 38) กล่าวถึงหลักการอ่านจับใจความสำคัญว่า ผู้อ่านต้องสามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ครบถ้วนตามที่ผู้เขียนต้องการ โดยทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระส่วนรวมของงานเขียน แล้วตั้งคำถามว่างานเขียนนั้นเกี่ยวกับเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญมี 2 ลักษณะ คือ

1. จับใจความสำคัญโดยสรุป คือ การจับเฉพาะประเด็นสำคัญของเรื่อง ให้ทราบว่าเรื่องที่อ่านเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร

2. จับใจความสำคัญอย่างละเอียด คือ การทำความเข้าใจรายละเอียดอื่นๆ ที่อธิบายขยายความหรือเพิ่มเติมใจความสำคัญให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยเป็นการพิจารณาเรื่องของคำ สำนวนโวหาร น้ำเสียง อารมณ์ เจตนา ของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในงานเขียนนั้น ตลอดจนตัวอย่างต่างๆ

สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์การอ่าน คือ อ่านเรื่องราวทั้งหมดให้เข้าใจโดยพิจารณาทีละย่อหน้า ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่านนั้นอย่างแตกฉาน

วิธีสอนอ่านเพื่อจับใจความ

มีนักการศึกษาได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้หลายท่าน ดังนี้

แวมมูรา เหมือนนิล (2538 : 11) ได้เสนอแนวทางในการอ่านจับใจความให้เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วว่า ต้องอาศัยแนวทางและพื้นฐานที่สำคัญหลายประการพอสรุปได้ดังนี้

1. สำนวณส่วนประกอบของหนังสืออย่างคร่าวๆ เพราะส่วนประกอบของหนังสือ เช่น ชื่อเรื่อง คำนำ สารบัญ คำชี้แจงการใช้หนังสือ ฯลฯ ต่างก็มีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหนังสือได้อย่างกว้างขวาง

2. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านอย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีอ่านให้เหมาะสมและจับใจความหรือหาคำตอบได้รวดเร็วขึ้น

3. มีความสามารถทางภาษา นับเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งในการอ่านจับใจความ โดยเฉพาะทักษะในการแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความต่างๆ ในเรื่อง ให้เข้าใจถูกต้องรวดเร็ว เพราะหากไม่เข้าใจความหมายของคำเสียแต่เบื้องต้นแล้วย่อมไม่มีโอกาสอ่านจับใจความได้เลย

4. มีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จะทำให้เข้าใจและจับใจความเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น

5. ควรเข้าใจลักษณะของหนังสือ หนังสือแต่ละประเภทมีรูปแบบการแต่งและเป้าหมายของเรื่องที่แตกต่างกัน ถ้านักเรียนมีความเข้าใจลักษณะของเรื่อง หรือหนังสือที่อ่านได้ชัดเจนว่ามีรูปแบบ และกลวิธีการแต่งอย่างไร ก็จะมีแนวทางการอ่านจับใจความได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 49) ได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้ดังต่อไปนี้

1. สอนคำที่ควรศึกษา หรือคำที่มีความหมายพิเศษให้ก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหากับการตีความ จับใจความ

2. ตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบเพื่อให้นักเรียนรู้จุดประสงค์ก่อนอ่านจะทำให้อ่านจับใจความสำคัญ ได้ดีขึ้น

3. สรุปโครงเรื่องให้ฟังก่อนอ่าน

4. สนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่จะอ่าน

5. กำหนดเวลาในการอ่านให้เหมาะสม กับจำนวนคำและลดเวลาลงทีละน้อย เช่น ครั้งแรกให้อ่าน 50 คำ / 1 นาที ต่อไปเพิ่มเป็น 80-100-120-150 คำ / 1 นาที

6. ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องหลังการอ่านเช่น ตอบคำถาม สรุปเรื่อง วิพากษ์ วิเคราะห์ เพื่อทดสอบความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการอ่านที่ถูกต้อง เห็นคุณค่าในการอ่าน

7. หลังจากอ่านในใจแล้วให้อ่านออกเสียงอีก

กรมวิชาการ (2545 : 189) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. อ่านผ่านๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. อ่านให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3. อ่านซ้ำตอนที่ไม่มีเข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง

4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

2. ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านอย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวิธีอ่านให้เหมาะสมและจับใจความหรือหาคำตอบได้รวดเร็วขึ้น

3. มีความสามารถทางภาษา นับเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งในการอ่านจับใจความ โดยเฉพาะทักษะในการแปลความหมายของคำ ประโยค และข้อความต่างๆ ในเรื่อง ให้เข้าใจถูกต้องรวดเร็ว เพราะหากไม่เข้าใจความหมายของคำเสียแต่เบื้องต้นแล้วย่อมไม่มีโอกาสอ่านจับใจความได้เลย

4. มีประสบการณ์หรือภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน จะทำให้เข้าใจและจับใจความเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น

5. ควรเข้าใจลักษณะของหนังสือ หนังสือแต่ละประเภทมีรูปแบบการแต่งและเป้าหมายของเรื่องที่แตกต่างกัน ถ้านักเรียนมีความเข้าใจลักษณะของเรื่อง หรือหนังสือที่อ่านได้ชัดเจนว่ามีรูปแบบ และกลวิธีการแต่งอย่างไร ก็จะมีแนวทางการอ่านจับใจความได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 49) ได้เสนอแนะวิธีการสอนอ่านจับใจความไว้ดังต่อไปนี้

1. สอนคำที่ควรศึกษา หรือคำที่มีความหมายพิเศษให้ก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหากับการตีความ จับใจความ

2. ตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบเพื่อให้นักเรียนรู้จุดประสงค์ก่อนอ่านจะทำให้อ่านจับใจความสำคัญ ได้ดีขึ้น

3. สรุปโครงเรื่องให้ฟังก่อนอ่าน

4. สนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องที่อ่าน

5. กำหนดเวลาในการอ่านให้เหมาะสม กับจำนวนคำและลดเวลาลงทีละน้อย เช่น ครั้งแรกให้อ่าน 50 คำ / 1 นาที ต่อไปเพิ่มเป็น 80-100-120-150 คำ / 1 นาที

6. ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่อเนื่องหลังการอ่านเช่น ตอบคำถาม สรุปเรื่อง วิพากษ์ วิเคราะห์ เพื่อทดสอบความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการอ่านที่ถูกต้อง เห็นคุณค่าในการอ่าน

7. หลังจากอ่านในใจแล้วให้อ่านออกเสียงอีก

กรมวิชาการ (2545 : 189) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. อ่านผ่านๆ โดยตลอด เพื่อให้รู้ว่าเรื่องที่อ่านว่าด้วยเรื่องอะไร จุดใดเป็นจุดสำคัญของเรื่อง

2. อ่านให้ละเอียด เพื่อทำความเข้าใจอย่างชัดเจน ไม่ควรหยุดอ่านระหว่างเรื่อง เพราะจะทำให้ความเข้าใจไม่ติดต่อกัน

3. อ่านซ้ำตอนที่ไม่มีเข้าใจ และตรวจสอบความเข้าใจบางตอนให้แน่นอนถูกต้อง

4. เรียบเรียงใจความสำคัญของเรื่องด้วยตนเอง

สรุปได้ว่าวิธีการสอนอ่านจับใจความตามที่นักการศึกษาได้เสนอแนะมาดังกล่าวมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตั้งจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการอ่านให้ชัดเจน
2. อ่านเรื่องแบบผ่านๆ เพื่อให้ทราบเรื่องที่อ่านแบบคร่าวๆ
3. อ่านอย่างตั้งใจเพื่อจับสาระสำคัญหรือประเด็นหลักๆ ของเรื่อง
4. อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจ

แผนผังทางปัญญา

ความหมายของแผนผังทางปัญญา

แผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงออกของกระบวนการคิดตามธรรมชาติของการทำงาน ของสมอง นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ ดังนี้

บุชาน (Buzan, 1989 : 59) ได้ให้ความหมายของแผนผังทางปัญญาว่าแผนผังทางปัญญา เป็นการแสดงออกด้านความคิดรอบทิศทางเป็นการกระทำตามธรรมชาติของสมองมนุษย์ และเป็น เทคนิคการแสดงออกถึงความสำคัญด้วยภาพ ที่มีพลังนำไปสู่ศักยภาพในการทำงานของสมอง แผนที่มีความคิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกแห่งทุกมุมของชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา และความคิดที่ชัดเจนขึ้น จะนำไปสู่การพัฒนาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์

สุปรียา ดันสกุล (2540 : 6) ให้ความหมายว่า แผนผังทางปัญญาเป็นสิ่งที่แสดงออก เป็นภาพขององค์ประกอบที่สำคัญของเนื้อหาเป็นรูปแบบของความคิดที่ผู้สอนและผู้เรียนสร้างขึ้น เพื่อแสดงความคิดออกมาเป็นรูปธรรม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 10) กล่าวว่าแผนผังทางปัญญา คือ การยกระดับการรู้จำ รู้คิด และยึดเอาคำหลักใช้สี่หลายสี่เขียนได้วาดภาพได้ ไม่มีแบบฟอร์มตายตัว

สุวิทย์ มูลคำ (2544 : 79) ได้ให้ความหมายของแผนผังทางปัญญาว่า แผนผังทางปัญญา เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมอง สามารถนำไปใช้ทั้งในชีวิตส่วนตัว และการทำงานได้จริง เป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียน สามารถพัฒนาทักษะโดยการเรียนรู้ศาสตร์และศิลปะด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องที่สนุก มีชีวิตชีวา

ทิสนา เขมมณี (2545 : 387) ได้กล่าวว่าแผนผังทางปัญญาเป็นแผนผัง ที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวมโดยใช้เส้นคำ ระยะเวลาจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรงเรขาคณิตและภาพ

สรุปได้ว่าวิธีการสอนอ่านจับใจความตามที่นักการศึกษาได้เสนอแนะมาดังกล่าวมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตั้งจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการอ่านให้ชัดเจน
2. อ่านเรื่องแบบผ่านๆ เพื่อให้ทราบเรื่องที่อ่านแบบคร่าวๆ
3. อ่านอย่างตั้งใจเพื่อจับสาระสำคัญหรือประเด็นหลักๆ ของเรื่อง
4. อ่านซ้ำตอนที่ไม่เข้าใจ

แผนผังทางปัญญา

ความหมายของแผนผังทางปัญญา

แผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงออกของกระบวนการคิดตามธรรมชาติของการทำงานของสมอง นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและให้ความหมายไว้ ดังนี้

บุซัน (Buzan, 1989 : 59) ได้ให้ความหมายของแผนผังทางปัญญาว่าแผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงออกด้านความคิดรอบทิศทางเป็นการกระทำตามธรรมชาติของสมองมนุษย์ และเป็นเทคนิคการแสดงออกถึงความสำคัญด้วยภาพ ที่มีพลังนำไปสู่ศักยภาพในการทำงานของสมอง แผนที่มีความคิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทุกแห่งทุกมุมของชีวิต ซึ่งการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนา และความคิดที่ชัดเจนขึ้น จะนำไปสู่การพัฒนาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์

สุปรียา ดันสกุล (2540 : 6) ให้ความหมายว่า แผนผังทางปัญญาเป็นสิ่งที่แสดงออกเป็นภาพขององค์ประกอบที่สำคัญของเนื้อหาเป็นรูปแบบของความคิดที่ผู้สอนและผู้เรียนสร้างขึ้น เพื่อแสดงความคิดออกมาเป็นรูปธรรม

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 10) กล่าวว่าแผนผังทางปัญญา คือ การยกระดับการรู้จำ รู้คิด และยึดเอาคำหลักใช้สี่หลายสี่เขียนได้วาดภาพได้ ไม่มีแบบฟอร์มตายตัว

สุวิทย์ มูลคำ (2544 : 79) ได้ให้ความหมายของแผนผังทางปัญญาว่า แผนผังทางปัญญาเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานของสมอง สามารถนำไปใช้ทั้งในชีวิตส่วนตัว และการทำงานได้จริง เป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนรู้ สำหรับผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะโดยการเรียนรู้ศาสตร์และศิลปะด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำเสนอข้อมูลและช่วยแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องที่สนุก มีชีวิตชีวา

ทิสนา เขมมณี (2545 : 387) ได้กล่าวว่าแผนผังทางปัญญาเป็นแผนผังที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวมโดยใช้เส้นคำระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรงเรขาคณิตและภาพ

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2545ก : 45) ที่กล่าวว่าแผนผังทางปัญญา เป็นยุทธศาสตร์การสอน ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เหมาะกับการที่นักเรียนจะได้ สังเคราะห์ความคิดในการวิเคราะห์งาน วางแผนงานและทบทวนความจำ

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545 : 219) ได้กล่าวว่า แผนผังทางปัญญาเป็นกระบวนการคิด ในรูปแบบภาพของความคิดที่มีหัวเรื่องที่จะติดอยู่ตรงกลางและมีความคิดในเรื่องย่อย ตลอดจน รายละเอียดต่าง ๆ แดกสาขาออกไป เป็นเทคนิคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ซึ่งจะช่วยให้การคิดของคนเราก่อตั้งขึ้น และมีความหลากหลาย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าแผนผังทางปัญญา หมายถึง การจัดระบบความคิด เพื่อพัฒนาการจำ โดยใช้ภาพ สี และเส้นร่วมกัน เริ่มจากกึ่งกลางหน้ากระดาษที่ไม่มีเส้น ประเด็น หลักหรือความคิดต่าง ๆ อาจแทนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือภาพที่สะท้อนความคิดนั้น และมี เส้นเชื่อมโยงต่อกันแบบเดียวกันกับการทำงานของสมอง ซึ่งผู้อ่านต้องคิดเลือกสรรข้อมูลไปไว้ใน แผนผัง และตัดข้อมูลบางส่วนออกไป สรุปเอาประเด็นสำคัญของสิ่งที่อ่าน เพื่อแสดงองค์ความรู้ ของผู้อ่าน

ความหมายการสอนอ่านด้วยเทคนิคแผนผังทางปัญญา

เดวิดสัน (Davidson, 1982 ; อ้างถึงใน กุสุมา ภูขาว, 2548: 27) กล่าวถึงการสอนอ่านโดยใช้ แผนผังทางปัญญาว่าหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ของความคิดของผู้อ่านจากเนื้อเรื่อง โดยใช้ เส้นแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เช่นเดียวกับสินาตรา สตาห์ล – เกมค และเบิร์ก (Sinatra Stahl-Gemake & Berg, 1984 : 22) ให้ความหมายเทคนิคการสร้างแผนผังทางปัญญาว่า เป็น เทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักและ ประเด็นต่าง ๆ ในเรื่อง

ชมิคท์ (Schmidt, 1986 ; อ้างถึงใน กุสุมา ภูขาว, 2548: 27)กล่าวว่า การสอนโดยใช้ แผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยให้ผู้อ่านทำแผนผังทางปัญญา เพื่อแสดง ความเข้าใจที่ได้รับจาก การอ่าน

เดวิสและแมคเฟอร์สัน (Davis & McPherson, 1989 : 232) กล่าวถึง ความหมาย ของการสอนอ่าน โดยใช้แผนผังทางปัญญาว่า เป็นเทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่สามารถ ใช้ได้ทั้งก่อนการอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังการอ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นขั้นตอนและลำดับ ความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่าน ได้เป็นอย่างดี

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2534 : 31 – 32) กล่าวว่า การสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผัง ทางปัญญา หมายถึง แผนผังทางปัญญาที่ผู้สอนใช้เพื่อช่วยผู้เรียนในการสอนอ่านจับใจความสำคัญของ เรื่อง เช่น การลำดับเรื่อง การโยงความสำคัญของเรื่องที่สัมพันธ์ เช่น เป็นเหตุเป็นผลกัน

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2545ก : 45) ที่กล่าวว่าแผนผังทางปัญญา เป็นยุทธศาสตร์การสอน ที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ เหมาะกับการที่นักเรียนจะได้ สังเคราะห์ความคิดในการวิเคราะห์งาน วางแผนงานและทบทวนความจำ

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2545 : 219) ได้กล่าวว่า แผนผังทางปัญญาเป็นกระบวนการคิด ในรูปแบบภาพของความคิดที่มีหัวเรื่องที่จะติดอยู่ตรงกลางและมีความคิดในเรื่องย่อย ตลอดจน รายละเอียดต่าง ๆ แดกสาขาออกไป เป็นเทคนิคในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ซึ่งจะช่วยให้การคิดของคนเราก่อตั้งขึ้น และมีความหลากหลาย

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าแผนผังทางปัญญา หมายถึง การจัดระบบความคิด เพื่อพัฒนาการจำ โดยใช้ภาพ สี และเส้นร่วมกัน เริ่มจากกึ่งกลางหน้ากระดาษที่ไม่มีเส้น ประเด็น หลักหรือความคิดต่าง ๆ อาจแทนด้วยคำสำคัญ (Key Word) หรือภาพที่สะท้อนความคิดนั้น และมี เส้นเชื่อมโยงต่อกันแบบเดียวกันกับการทำงานของสมอง ซึ่งผู้อ่านต้องคิดเลือกสรรข้อมูลไปไว้ใน แผนผัง และตัดข้อมูลบางส่วนออกไป สรุปเอาประเด็นสำคัญของสิ่งที่อ่าน เพื่อแสดงองค์ความรู้ ของผู้อ่าน

ความหมายการสอนอ่านด้วยเทคนิคแผนผังทางปัญญา

เดวิดสัน (Davidson, 1982 ; อ้างถึงใน กุสุมา ภูขาว, 2548: 27) กล่าวถึงการสอนอ่านโดยใช้ แผนผังทางปัญญาว่าหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ของความคิดของผู้อ่านจากเนื้อเรื่อง โดยใช้ เส้นแสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเรื่องที่อ่าน เช่นเดียวกับสินาตรา สตาห์ล – เกมค และเบิร์ก (Sinatra Stahl-Gemake & Berg, 1984 : 22) ให้ความหมายเทคนิคการสร้างแผนผังทางปัญญาว่า เป็น เทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เส้นแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดหลักและ ประเด็นต่าง ๆ ในเรื่อง

ชมิคท์ (Schmidt, 1986 ; อ้างถึงใน กุสุมา ภูขาว, 2548: 27)กล่าวว่า การสอนโดยใช้ แผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการอ่านเพื่อความเข้าใจ โดยให้ผู้อ่านทำแผนผังทางปัญญา เพื่อแสดง ความเข้าใจที่ได้รับจาก การอ่าน

เดวิสและแมคเฟอร์สัน (Davis & McPherson, 1989 : 232) กล่าวถึง ความหมาย ของการสอนอ่าน โดยใช้แผนผังทางปัญญาว่า เป็นเทคนิคการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่สามารถ ใช้ได้ทั้งก่อนการอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังการอ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นขั้นตอนและลำดับ ความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่าน ได้เป็นอย่างดี

เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย (2534 : 31 – 32) กล่าวว่า การสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผัง ทางปัญญา หมายถึง แผนผังทางปัญญาที่ผู้สอนใช้เพื่อช่วยผู้เรียนในการสอนอ่านจับใจความสำคัญของ เรื่อง เช่น การลำดับเรื่อง การโยงความสำคัญของเรื่องที่สัมพันธ์ เช่น เป็นเหตุเป็นผลกัน

เป็นปัญหาและแก้ปัญหาเหล่านั้น การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงความแตกต่างของเรื่อง นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการให้รายละเอียดของเรื่องอีกด้วย

กึ่งเพชร ป้องแก้ว (2545 : 24) ที่กล่าวว่า การสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการสอนอ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง โดยการให้ผู้อ่านเขียนแผนผังโยง ความสัมพันธ์ ความหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงใจความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่างๆ ทำให้อ่านมองเห็น ขั้นตอนและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นลำดับไป ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้ดีขึ้น จดจำเรื่องได้นาน และเกิดการระลึกการอ่านได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการจัดระบบความคิดเพื่อพัฒนาความเข้าใจและการจำ ที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านจับใจความได้โดยใช้ ภาพ สี และเส้นร่วมกัน ทำให้อ่านมองเห็นความสัมพันธ์ของประเด็น ขั้นตอนและลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ และจดจำได้แม่นยำยิ่งขึ้น

คุณลักษณะสำคัญของแผนผังทางปัญญา

บุซซาน และบุซซาน (Buzan and Buzan. 1997 : 59) ได้สรุปคุณลักษณะเฉพาะของแผนผังทางปัญญาไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. ประเด็นที่สนใจถูกสร้างขั้นภายในภาพตรงกลาง
2. หัวข้อหลักของประเด็นอยู่รอบภาพตรงกลางทุกทิศทาง เปรียบเสมือนกิ่งก้านของต้นไม้
3. กิ่งก้านประกอบด้วยภาพหรือคำสำคัญที่เขียนบนเส้นที่โยงโยกัน ส่วนคำอื่นที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนในกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อ ๆ ไป
4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกันในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญ

กฎเกณฑ์ของแผนผังทางปัญญา (Mind Map Laws)

การสร้างแผนผังทางปัญญามีกฎเกณฑ์กำหนดลักษณะพื้นฐานไว้ 2 ส่วนคือกฎเกณฑ์เทคนิค และกฎเกณฑ์แบบแผน ซึ่ง บุซซาน (Buzan. 1989 : 6) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. กฎเกณฑ์เทคนิค (Techniques) แผนผังทางปัญญาเป็นเครื่องมือที่อาศัยเทคนิคที่ช่วยให้ประสิทธิภาพในการคิดเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะพื้นฐานที่ต้องมีในแผนผังทางปัญญาทุกแผนผัง โดยแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะดังนี้

1.1 ใช้การเน้น (Use Emphasis) ผู้สร้างแผนผังทางปัญญาจะใช้การเน้นถึงความสำคัญของความคิดในแผนผังโดยผ่านทางองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่

1.1.1 การใช้รูปภาพตรงกลางและใช้สีตั้งแต่ 3 สีขึ้นไป

1.1.2 การใช้รูปภาพ และคำที่มีมิติแตกต่างกัน

เป็นปัญหาและแก้ปัญหาเหล่านั้น การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงความแตกต่างของเรื่อง นอกจากนี้ยังเกี่ยวกับการให้รายละเอียดของเรื่องอีกด้วย

กึ่งเพชร ป้องแก้ว (2545 : 24) ที่กล่าวว่า การสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการสอนอ่านจับใจความสำคัญของเรื่อง โดยการให้ผู้อ่านเขียนแผนผังโยง ความสัมพันธ์ ความหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงใจความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นต่างๆ ทำให้อ่านมองเห็น ขั้นตอนและเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นลำดับไป ซึ่งส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่าน ได้ดีขึ้น จดจำเรื่องได้นาน และเกิดการระลึกการอ่านได้

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการสอนอ่าน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา เป็นเทคนิคการจัดระบบความคิดเพื่อพัฒนาความเข้าใจและการจำ ที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านจับใจความได้โดยใช้ ภาพ สี และเส้นร่วมกัน ทำให้อ่านมองเห็นความสัมพันธ์ของประเด็น ขั้นตอนและลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ และจดจำได้แม่นยำยิ่งขึ้น

คุณลักษณะสำคัญของแผนผังทางปัญญา

บุชาน และบุชาน (Buzan and Buzan. 1997 : 59) ได้สรุปคุณลักษณะเฉพาะของแผนผังทางปัญญาไว้ 4 ลักษณะดังนี้

1. ประเด็นที่สนใจถูกสร้างขึ้นมาภายในภาพตรงกลาง
2. หัวข้อหลักของประเด็นอยู่รอบภาพตรงกลางทุกทิศทาง เปรียบเสมือนกิ่งก้านของต้นไม้
3. กิ่งก้านประกอบด้วยภาพหรือคำสำคัญที่เขียนบนเส้นที่โยงโยกัน ส่วนคำอื่นที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนในกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อ ๆ ไป
4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกันในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญ

กฎเกณฑ์ของแผนผังทางปัญญา (Mind Map Laws)

การสร้างแผนผังทางปัญญามีกฎเกณฑ์กำหนดลักษณะพื้นฐานไว้ 2 ส่วนคือกฎเกณฑ์เทคนิค และกฎเกณฑ์แบบแผน ซึ่ง บุชาน (Buzan. 1989 : 6) ได้อธิบายไว้ดังนี้

1. กฎเกณฑ์เทคนิค (Techniques) แผนผังทางปัญญาเป็นเครื่องมือที่อาศัยเทคนิคที่ช่วยให้ประสิทธิภาพในการคิดเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะพื้นฐานที่ต้องมีในแผนผังทางปัญญาทุกแผนผัง โดยแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะดังนี้

1.1 ใช้การเน้น (Use Emphasis) ผู้สร้างแผนผังทางปัญญาจะใช้การเน้นถึงความสำคัญของความคิดในแผนผังโดยผ่านทางองค์ประกอบต่าง ๆ ได้แก่

1.1.1 การใช้รูปภาพตรงกลางและใช้สีตั้งแต่ 3 สีขึ้นไป

1.1.2 การใช้รูปภาพ และคำที่มีมิติแตกต่างกัน

1.1.3 การใช้คำหรือรูปภาพที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย

1.1.4 การใช้คำ เส้นและรูปภาพที่มีขนาดแตกต่างกัน

1.1.5 การเว้นระยะระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของแผนผังที่เหมาะสม

1.2 ใช้การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Use Association) ในการสร้างแผนผังทางปัญญา

ต้องอาศัยความเชื่อมโยงของความคิดที่ผู้สร้างสามารถถ่ายทอดออกมาด้วยการใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้

1.2.1 การใช้ลูกศรเมื่อต้องการเชื่อมโยงความคิดภายใน ความคิดหลักเดียวกันหรือระหว่างความคิดหลักแต่ละความคิด

1.2.2 การใช้สีเดียวกันในการแสดงความเชื่อมโยงของความคิด

1.2.3 การใช้รหัส หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในการแสดงความเชื่อมโยงความคิด

1.3 มีความชัดเจน (Be Clear) แผนผังทางปัญญาจะต้องมีความชัดเจนในประเด็น

ต่อไปนี้

1.3.1 ใช้คำในการแสดงความคิดเพียง 1 คำต่อเส้น 1 เส้นเท่านั้น

1.3.2 เขียนคำทุกคำที่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้สร้างแผนผังลงบนแผนผังทางปัญญา โดยคำที่ใช้สั้นกะทัดรัด และตำแหน่งบนแผนผังแสดงถึงความสำคัญ

1.3.3 เขียนคำเหนือเส้น

1.3.4 ลากเส้นให้มีความยาวเท่ากับความยาวของคำ

1.3.5 ลากเส้นหลักเพื่อเชื่อมโยงรูปภาพตรงกลางกับความคิดหลัก

1.3.6 แสดงความเชื่อมโยงเส้นแต่ละเส้นอื่น ๆ

1.3.7 ลากเส้นหลักให้หนากว่าเส้นอื่น ๆ

1.3.8 สร้างแผนผังทางปัญญาให้มีลักษณะรวมเป็นหนึ่งเดียวไม่ ขาด

ตอนออกจากกัน

การพัฒนารูปแบบของตนเองแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนผังทางปัญญาด้วยการสร้างแผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงถึงลักษณะความคิดที่เป็นส่วนตัวของผู้สร้างแผนผังแต่ก็ต้องรักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนผังทางปัญญาไว้ให้ครบถ้วนด้วย

2. กฎเกณฑ์แบบแผนของแผนผังทางปัญญา (Layout) การสร้างแผนผังทางปัญญา

นอกจากใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อช่วยให้แผนผังมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องอาศัยการวางรูปแบบของแผนผังที่ดีอีกด้วย ได้แก่ การใช้การเรียงลำดับชั้นของการคิด (Use Hierarchy) ในการสร้างแผนผังทางปัญญาต้องมีการเรียงลำดับการคิดก่อนและหลังในเรื่องต่าง ๆ และการใช้การเรียงลำดับเกี่ยวกับตัวเลข (Use Numerical Order) การสร้างแผนผังทางปัญญาในงานบางอย่าง เช่น การพูด การเรียงความ และการตอบข้อสอบ ต้องมีลำดับชั้นในการเขียน หรือการพูดตัวเลขเป็นสัญลักษณ์

1.1.3 การใช้คำหรือรูปภาพที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย

1.1.4 การใช้คำ เส้นและรูปภาพที่มีขนาดแตกต่างกัน

1.1.5 การเว้นระยะระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของแผนผังที่เหมาะสม

1.2 ใช้การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Use Association) ในการสร้างแผนผังทางปัญญา

ต้องอาศัยความเชื่อมโยงของความคิดที่ผู้สร้างสามารถถ่ายทอดออกมาด้วยการใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้

1.2.1 การใช้ลูกศรเมื่อต้องการเชื่อมโยงความคิดภายใน ความคิดหลักเดียวกันหรือระหว่างความคิดหลักแต่ละความคิด

1.2.2 การใช้สีเดียวกันในการแสดงความเชื่อมโยงของความคิด

1.2.3 การใช้รหัส หรือสัญลักษณ์ต่างๆ ในการแสดงความเชื่อมโยงความคิด

1.3 มีความชัดเจน (Be Clear) แผนผังทางปัญญาจะต้องมีความชัดเจนในประเด็น

ต่อไปนี้

1.3.1 ใช้คำในการแสดงความคิดเพียง 1 คำต่อเส้น 1 เส้นเท่านั้น

1.3.2 เขียนคำทุกคำที่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้สร้างแผนผังลงบนแผนผังทางปัญญา โดยคำที่ใช้สั้นกะทัดรัด และตำแหน่งบนแผนผังแสดงถึงความสำคัญ

1.3.3 เขียนคำเหนือเส้น

1.3.4 ลากเส้นให้มีความยาวเท่ากับความยาวของคำ

1.3.5 ลากเส้นหลักเพื่อเชื่อมโยงรูปภาพตรงกลางกับความคิดหลัก

1.3.6 แสดงความเชื่อมโยงเส้นแต่ละเส้นอื่น ๆ

1.3.7 ลากเส้นหลักให้หนากว่าเส้นอื่น ๆ

1.3.8 สร้างแผนผังทางปัญญาให้มีลักษณะรวมเป็นหนึ่งเดียวไม่ขาด

ตอนออกจากกัน

การพัฒนารูปแบบของตนเองแต่ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนผังทางปัญญาด้วยการสร้างแผนผังทางปัญญาเป็นการแสดงถึงลักษณะความคิดที่เป็นส่วนตัวของผู้สร้างแผนผังแต่ก็ต้องรักษากฎเกณฑ์พื้นฐานของแผนผังทางปัญญาไว้ให้ครบถ้วนด้วย

2. กฎเกณฑ์แบบแผนของแผนผังทางปัญญา (Layout) การสร้างแผนผังทางปัญญา

นอกจากใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อช่วยให้แผนผังมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องอาศัยการวางรูปแบบของแผนผังที่ดีอีกด้วย ได้แก่ การใช้การเรียงลำดับชั้นของการคิด (Use Hierarchy) ในการสร้างแผนผัง

ทางปัญญาต้องมีการเรียงลำดับการคิดก่อนและหลังในเรื่องต่าง ๆ และการใช้การเรียงลำดับ

เกี่ยวกับตัวเลข (Use Numerical Order) การสร้างแผนผังทางปัญญาในงานบางอย่าง เช่น การพูด

การเรียงความ และการตอบข้อสอบ ต้องมีลำดับขั้นในการเขียน หรือการพูดตัวเลขเป็นสัญลักษณ์

2. การใช้ (Use) แผนผังทางปัญญาจะใช้ 3 องค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 คำสำคัญ (Keyword) เป็นคำที่จะแสดงถึงสิ่งซึ่งต้องการเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับคำหรือมโนทัศน์ที่เป็นประเด็นหลัก โดยคำสำคัญไม่จำกัดว่าจะเป็นคำที่มีความเป็นนามธรรมหรือรูปธรรมมากเท่าใด

2.2 การเชื่อมโยง (Connect) ในการทำแผนผังทางปัญญาต้องแสดงถึงความเชื่อมโยงของคำสำคัญที่ปรากฏอยู่บนแผนผัง จะทำให้ความคิดมีความต่อเนื่อง และคำสำคัญมีความหมายมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงนั้นสามารถใช้วิธีการได้หลายวิธี เช่น การแสดงด้วยลักษณะของเส้นลูกศรแบบต่าง ๆ หรือใช้รหัสก็ได้

2.3 การเน้นความสำคัญ (Emphasis) เป็นการทำให้ผู้ทำแผนผังทางปัญญาสามารถลำดับความคิดให้เป็นระบบ รู้ถึงความสำคัญมากน้อยหรือลำดับก่อนหลังได้ โดยวิธีการนี้สามารถทำได้หลายวิธีเช่นกัน เช่น การใช้ขนาดของตัวอักษร สีต่าง ๆ กัน หรืออาจใช้ตัวหนังสือที่มีมิติแตกต่างกัน

3. การเขียน (Print) การทำแผนผังทางปัญญาต้องมีการเขียนในลักษณะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของผู้สร้าง ซึ่ง ไม่มีเพียงตัวหนังสือหรือคำเท่านั้น ควรต้องมีภาพประกอบหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อทำให้เกิดความหมายมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนในการสร้างแผนผังทางปัญญา

บุซซาน (Buzan, 1989 : 54) ได้สรุปขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญาไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. หัวเรื่องที่สนใจจะถูกสร้างขึ้นตรงกลางของภาพ
2. ใจความหลักของหัวเรื่องจะแผ่ขยายออกมาจากตรงกลางภาพรอบทิศทางเปรียบเทียบบนกิ่งก้านของต้นไม้ที่แตกแขนงออกมา
3. กิ่งก้านประกอบด้วยภาพหรือคำสำคัญที่เขียนไว้บนเส้นที่โยงใยกัน ส่วนคำอื่นที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนบนกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อไป
4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกัน ในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญของประเด็นต่างๆ

สวิตซ์ มูลค้ำ (2544 : 81 - 83) ได้สรุปสาระสำคัญของแผนผังทางปัญญาและขั้นตอนการเขียนไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. หลักในการทำแผนผังทางปัญญา

1.1 เริ่มด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาพภาพเดียวมีค่ามากกว่าคำพันคำ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และทำให้เกิดความจำมากขึ้นด้วย

1.2 ใช้ภาพให้มากที่สุด ภาพแผนผังทางปัญญาส่วนไหนที่ใช้ภาพได้ให้ใช้ก่อน

2. การใช้ (Use) แผนผังทางปัญญาจะใช้ 3 องค์ประกอบย่อยดังนี้

2.1 คำสำคัญ (Keyword) เป็นคำที่จะแสดงถึงสิ่งซึ่งต้องการเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับคำหรือมโนทัศน์ที่เป็นประเด็นหลัก โดยคำสำคัญไม่จำกัดว่าจะเป็นคำที่มีความเป็นนามธรรมหรือรูปธรรมมากเท่าใด

2.2 การเชื่อมโยง (Connect) ในการทำแผนผังทางปัญญาต้องแสดงถึงความเชื่อมโยงของคำสำคัญที่ปรากฏอยู่บนแผนผัง จะทำให้ความคิดมีความต่อเนื่อง และคำสำคัญมีความหมายมากขึ้น โดยการเชื่อมโยงนั้นสามารถใช้วิธีการได้หลายวิธี เช่น การแสดงด้วยลักษณะของเส้นลูกศรแบบต่าง ๆ หรือใช้รหัสก็ได้

2.3 การเน้นความสำคัญ (Emphasis) เป็นการทำให้ผู้ทำแผนผังทางปัญญาสามารถลำดับความคิดให้เป็นระบบ รู้ถึงความสำคัญมากน้อยหรือลำดับก่อนหลังได้ โดยวิธีการนี้สามารถทำได้หลายวิธีเช่นกัน เช่น การใช้ขนาดของตัวอักษร สีต่าง ๆ กัน หรืออาจใช้ตัวหนังสือที่มีมิติแตกต่างกัน

3. การเขียน (Print) การทำแผนผังทางปัญญาต้องมีการเขียนในลักษณะแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของผู้สร้าง ซึ่ง ไม่มีเพียงตัวหนังสือหรือคำเท่านั้น ควรต้องมีภาพประกอบหรือสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อทำให้เกิดความหมายมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนในการสร้างแผนผังทางปัญญา

บุซซาน (Buzan, 1989 : 54) ได้สรุปขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญาไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. หัวเรื่องที่สนใจจะถูกสร้างขึ้นตรงกลางของภาพ
2. ใจความหลักของหัวเรื่องจะแผ่ขยายออกมาจากตรงกลางภาพรอบทิศทางเปรียบเทียบกับกิ่งก้านของต้นไม้ที่แตกแขนงออกมา
3. กิ่งก้านประกอบด้วยภาพหรือคำสำคัญที่เขียนไว้บนเส้นที่โยงใยกัน ส่วนคำอื่นที่มีความสำคัญรองลงมาจะถูกเขียนบนกิ่งก้านที่แตกออกในลำดับต่อไป
4. กิ่งก้านจะถูกเชื่อมโยงกัน ในลักษณะที่แตกต่างกันตามตำแหน่งและความสำคัญของประเด็นต่างๆ

สวาทีย์ มูลคำ (2544 : 81 - 83) ได้สรุปสาระสำคัญของแผนผังทางปัญญาและขั้นตอนการเขียนไว้เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. หลักในการทำแผนผังทางปัญญา

1.1 เริ่มด้วยภาพสี่ตรงกึ่งกลางหน้ากระดาษ ภาพภาพเดียวมีค่ามากกว่าคำพันคำ อีกทั้งยังช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และทำให้เกิดความจำมากขึ้นด้วย

1.2 ใช้ภาพให้มากที่สุด ภาพแผนผังทางปัญญาส่วนไหนที่ใช้ภาพได้ให้ใช้ก่อน

คำสำคัญ หรือรหัสเป็นการช่วยการทำงานของสมองดึงดูดยาและช่วยจำ

1.3 ควรเขียนคำสำคัญบรรจงตัวใหญ่ ๆ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เพื่อที่ว่าเมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่จะได้ภาพชัดเจนสะกดคำ อ่านง่าย ชัดเจนช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาเมื่อย้อนกลับมาอีกครั้ง

1.4 เขียนคำสำคัญเหนือเส้น และเส้นแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้แผนผังทางปัญญามีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ

1.5 คำสำคัญควรมีลักษณะเป็น “หน่วย” โดยคำสำคัญ 1 คำ ต่อเส้น 1 เส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่นๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้แผนผังทางปัญญาคงตัว ยืดหยุ่นมากขึ้น

1.6 ระบายสีให้ทั่วแผนผังทางปัญญา เพราะสีจะช่วยยกระดับความจำเพลิตดา กระตุ้นสมองซีกซ้าย

1.7 เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้ความคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างว่าแต่คิดว่าเขียนลงตรงไหนดี หรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่ลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าอย่างน่าเสียดาย

2. วิธีเขียนแผนผังทางปัญญา

2.1 เตรียมกระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัด และวางกระดาษภาพแนวนอน

2.2 วาดภาพสี่เหลี่ยมหรือเขียนคำ หรือข้อความที่สื่อ หรือแสดงถึงเรื่องที่จะทำแผนผังทางปัญญากลางหน้ากระดาษ โดยใช้สี่อย่างน้อย 3 สี และต้องไม่ตีกรอบด้วยรูปทรงเรขาคณิต

2.3 คิดถึงหัวเรื่องสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของเรื่องที่ทำแผนผังทางปัญญา โดยให้เขียนเป็นคำ ที่มีลักษณะเป็นหน่วย หรือคำสำคัญสั้นๆ ที่มีความหมาย บนเส้น ซึ่งเส้นแต่ละเส้นจะต้องแตกออกมาจากศูนย์กลางไม่ควรเกิน 8 กิ่ง

2.4 แยกความคิดของหัวเรื่องสำคัญแต่ละหัวเรื่องในข้อ 3 ออกเป็นกิ่งหลาย ๆ กิ่ง โดยเขียนคำหรือวลี บนเส้นที่แตกออกไป ลักษณะของกิ่งควรเอนไม่เกิน 60 องศา

2.5 แยกความคิดรองไปที่ส่วนประกอบของแต่ละกิ่งในข้อ 4 โดยเขียนคำหรือวลี บนเส้นที่แตกออกไป ซึ่งสามารถแตกความคิดออกไปเรื่อยๆ ตามที่ความคิดจะไหลออกมา

2.6 การเขียนคำควรเขียนด้วยคำที่เป็นคำสำคัญหรือคำหลักหรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน

2.7 คำ วลี สัญลักษณ์ หรือรูปภาพใดที่ต้องการจะเน้น อาจใช้วิธีการทำให้เด่น เช่น การล้อมกรอบหรือใส่กล่องเป็นต้น

2.8 ตกแต่งแผนผังทางปัญญาให้มีสีสันสวยงาม สดใส น่าสนใจ

คำสำคัญ หรือรหัสเป็นการช่วยการทำงานของสมองดึงดูดยาและช่วยจำ

1.3 ควรเขียนคำสำคัญบรรจงตัวใหญ่ ๆ ถ้าเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ เพื่อที่ว่าเมื่อย้อนกลับมาอ่านใหม่จะได้ภาพชัดเจนสะกดคำ อ่านง่าย ชัดเจนช่วยให้เราสามารถประหยัดเวลาเมื่อย้อนกลับมาอีกครั้ง

1.4 เขียนคำสำคัญเหนือเส้น และเส้นแต่ละเส้นต้องเชื่อมต่อกับเส้นอื่น ๆ เพื่อให้แผนผังทางปัญญามีโครงสร้างพื้นฐานรองรับ

1.5 คำสำคัญควรมีลักษณะเป็น “หน่วย” โดยคำสำคัญ 1 คำ ต่อเส้น 1 เส้น เพราะจะช่วยให้แต่ละคำเชื่อมโยงกับคำอื่นๆ ได้อย่างอิสระ เปิดทางให้แผนผังทางปัญญาคงตัว ยืดหยุ่นมากขึ้น

1.6 ระบายสีให้ทั่วแผนผังทางปัญญา เพราะสีจะช่วยยกระดับความจำเพติดา กระตุ้นสมองซีกซ้าย

1.7 เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ควรปล่อยให้ความคิดมีอิสระมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างว่าแต่คิดว่าเขียนลงตรงไหนดี หรือว่าจะใส่หรือไม่ใส่ลงไป เพราะล้วนแต่จะทำให้งานล่าช้าอย่างน่าเสียดาย

2. วิธีเขียนแผนผังทางปัญญา

2.1 เตรียมกระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัด และวางกระดาษภาพแนวนอน

2.2 วาดภาพสี่เหลี่ยมหรือเขียนคำ หรือข้อความที่สื่อ หรือแสดงถึงเรื่องที่จะทำแผนผังทางปัญญากลางหน้ากระดาษ โดยใช้สี่อย่างน้อย 3 สี และต้องไม่ตีกรอบด้วยรูปทรงเรขาคณิต

2.3 คิดถึงหัวเรื่องสำคัญที่เป็นส่วนประกอบของเรื่องที่ทำแผนผังทางปัญญา โดยให้เขียนเป็นคำ ที่มีลักษณะเป็นหน่วย หรือคำสำคัญสั้นๆ ที่มีความหมาย บนเส้น ซึ่งเส้นแต่ละเส้นจะต้องแตกออกมาจากศูนย์กลางไม่ควรเกิน 8 กิ่ง

2.4 แยกความคิดของหัวเรื่องสำคัญแต่ละหัวเรื่องในข้อ 3 ออกเป็นกิ่งหลาย ๆ กิ่ง โดยเขียนคำหรือวลี บนเส้นที่แตกออกไป ลักษณะของกิ่งควรเอนไม่เกิน 60 องศา

2.5 แยกความคิดรองไปที่ส่วนประกอบของแต่ละกิ่งในข้อ 4 โดยเขียนคำหรือวลี บนเส้นที่แตกออกไป ซึ่งสามารถแตกความคิดออกไปเรื่อยๆ ตามที่ความคิดจะไหลออกมา

2.6 การเขียนคำควรเขียนด้วยคำที่เป็นคำสำคัญหรือคำหลักหรือเป็นวลีที่มีความหมายชัดเจน

2.7 คำ วลี สัญลักษณ์ หรือรูปภาพใดที่ต้องการจะเน้น อาจใช้วิธีการทำให้เด่น เช่น การล้อมกรอบหรือใส่กล่องเป็นต้น

2.8 ตกแต่งแผนผังทางปัญญาให้มีสีสันสวยงาม สดใส น่าสนใจ

ประกาววัลย์ แพรวานิชย์ (2543 : 68) จึงได้สรุปองค์ประกอบของการสร้างแผนผังทางปัญญาไว้ดังนี้

1. มีจุดเน้นตรงกลาง (Center Focus)
2. มีความคิดที่เป็นอิสระ โดยไม่มีการตัดสินถูกผิด
3. มีคำสำคัญ (Keywords)
4. คำสำคัญจะเขียนกำกับบนเส้นแต่ละเส้น (Line)
5. คำสำคัญที่เป็นตัวแทนของความคิดต่างๆ จะเชื่อมโยงจุดเน้น ที่ตรงกลาง (Center Focus) ด้วยเส้นที่แตกแขนงออกจุกกิ่งไม้ที่แยกจากลำต้น
6. ใช้สีเพื่อเน้นความคิดที่สำคัญ
7. ภาพและสัญลักษณ์สามารถนำมาใช้เพื่อเน้นความคิดสำคัญ และเชื่อมโยงความคิดต่างๆ เช่น อาจใช้ลูกศรลักษณะต่างๆ เป็นต้น

ปฐมธิดา นาใจจง (2544 : 17) ได้กล่าวสรุปการแสดงถึงผลผลิต (Product) ของกระบวนการคิดตามแนวคิดของโทนี บูซาน ไว้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มต้นสัญลักษณ์ หรือรูปภาพลงบนกระดาษ

ขั้นที่ 2 ระบุคำสำคัญหลัก

ขั้นที่ 3 เชื่อมโยงคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักด้วยเส้นโยงจากคำสำคัญหลัก

ตรงกลางออกไปทุกทิศทาง

ขั้นที่ 4 เขียนคำที่ต้องการ 1 คำต่อ 1 เส้น และแต่ละเส้นควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่นๆ ด้วย

ขั้นที่ 5 ขยายคำสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 6 ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น เป็นการระบุถึงลักษณะความเชื่อมโยงการเน้นหรือลำดับ

ละพอ ทับทิม (2546 : 19) สรุปขั้นตอนของแผนผังทางปัญญาว่าเป็นการทำงานของสมองที่เชื่อมโยงด้านความคิด ควรประกอบด้วย ภาพวาดระบายสี หรือคำ หรือข้อความกลาหน้ากระดาษ ไม่ต้องมีกรอบ แต่ต้องมีหัวข้อหรือส่วนประกอบของเรื่องหลักเขียนไว้บนหลายเส้นแต่ละเส้นที่แตกออกจากศูนย์กลางเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดและคิดอย่างสร้างสรรค์ และช่วยให้เกิดความจำได้มาก นอกจากนี้ยังต้องมีการใช้สี หรือปากกาสีต่าง ๆ กันอย่างน้อย 3 สี เพื่อเน้นให้ภาพหรือเส้นแต่ละเส้นมีความชัดเจนในการสร้างแผนที่ ความคิดให้มีความหลากหลาย สามารถสื่อความหมายบนเส้นแต่ละเส้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประกาววัลย์ แพรวานิชย์ (2543 : 68) จึงได้สรุปองค์ประกอบของการสร้างแผนผังทางปัญญาไว้ดังนี้

1. มีจุดเน้นตรงกลาง (Center Focus)
2. มีความคิดที่เป็นอิสระ โดยไม่มีการตัดสินถูกผิด
3. มีคำสำคัญ (Keywords)
4. คำสำคัญจะเขียนกำกับบนเส้นแต่ละเส้น (Line)
5. คำสำคัญที่เป็นตัวแทนของความคิดต่างๆ จะเชื่อมโยงจุดเน้น ที่ตรงกลาง (Center Focus) ด้วยเส้นที่แตกแขนงออกจุกกิ่งไม้ที่แยกจากลำต้น
6. ใช้สีเพื่อเน้นความคิดที่สำคัญ
7. ภาพและสัญลักษณ์สามารถนำมาใช้เพื่อเน้นความคิดสำคัญ และเชื่อมโยงความคิดต่างๆ เช่น อาจใช้ลูกศรลักษณะต่างๆ เป็นต้น

ปฐมธิดา นาใจจง (2544 : 17) ได้กล่าวสรุปการแสดงถึงผลผลิต (Product) ของกระบวนการคิดตามแนวคิดของโทนี บูซาน ไว้ทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เริ่มต้นสัญลักษณ์ หรือรูปภาพลงบนกระดาษ

ขั้นที่ 2 ระบุคำสำคัญหลัก

ขั้นที่ 3 เชื่อมโยงคำอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักด้วยเส้นโยงจากคำสำคัญหลัก

ตรงกลางออกไปทุกทิศทาง

ขั้นที่ 4 เขียนคำที่ต้องการ 1 คำต่อ 1 เส้น และแต่ละเส้นควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่นๆ ด้วย

ขั้นที่ 5 ขยายคำสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 6 ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น เป็นการระบุถึงลักษณะความเชื่อมโยงการเน้นหรือลำดับ

ละพอ ทับทิม (2546 : 19) สรุปขั้นตอนของแผนผังทางปัญญาว่าเป็นการทำงานของสมองที่เชื่อมโยงด้านความคิด ควรประกอบด้วย ภาพวาดระบายสี หรือคำ หรือข้อความกลาหน้ากระดาษ ไม่ต้องมีกรอบ แต่ต้องมีหัวข้อหรือส่วนประกอบของเรื่องหลักเขียนไว้บนหลายเส้นแต่ละเส้นที่แตกออกจากศูนย์กลางเพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดและคิดอย่างสร้างสรรค์ และช่วยให้เกิดความจำได้มาก นอกจากนี้ยังต้องมีการใช้สี หรือปากกาสีต่าง ๆ กันอย่างน้อย 3 สี เพื่อเน้นให้ภาพหรือเส้นแต่ละเส้นมีความชัดเจนในการสร้างแผนที่ ความคิดให้มีความหลากหลาย สามารถสื่อความหมายบนเส้นแต่ละเส้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างแผนผังทางปัญญาเริ่มด้วยการกำหนดคำหลักหรือคำสำคัญตรงกลางหน้ากระดาษแล้วเชื่อมโยงความคิดย่อยด้วยเส้นซึ่งอาจใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์ประกอบเพื่อขยายความคิดย่อยนั้นๆ ทั้งนี้อาจใช้สีหรือขนาดตัวอักษรที่ต่างกันเพื่อสื่อความก็ได้

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคและขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญาของบูซาน (Buzan) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นก่อนอ่าน

ให้ผู้เรียนระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านก่อนว่าผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอย่างไรบ้าง ระหว่างระดมสมองผู้เรียนจะใช้ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและครูอธิบายคำศัพท์บางคำที่มีความหมายพิเศษที่ควรทราบก่อน

ขั้นระหว่างอ่าน

1. นำเรื่องสั้นๆ ให้อ่านผ่านๆ โดยตลอดก่อน และอ่านซ้ำตอนที่ไม่ว่างใจแล้วตั้งคำถามสั้นๆ เพื่อหาคำตอบ
 2. ผู้เรียนสร้างแผนผังทางปัญญาฉบับที่การอ่าน โดยเริ่มด้วยรูปภาพ หรือสัญลักษณ์ตรงกลางหน้ากระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัดในแนวนอน โดยใช้สีสั้นต่าง ๆ
 3. ระบุนำคำสำคัญหลักของเรื่องทีอ่านด้วยตัวอักษรที่ชัดเจน สะดุดตา
 4. เชื่อมโยงคำหรือวลีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักจากตรงกลางไปทุกทิศทางสั้นๆ
 5. เขียนคำหรือวลีบนเส้นที่แตกออกไป 1 คำหรือวลี ต่อ 1 เส้น ซึ่งแต่ละเส้นควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่นๆ ด้วย
 6. ขยายคำสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
 7. ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น หรือลูกศรที่เชื่อมโยงการเน้นลำดับความคิดที่เป็นระบบขึ้นหลังการอ่าน
- เมื่อผู้เรียนอ่านจบแล้วผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และผู้เรียนจะตอบคำถามเพื่อทบทวนเรื่องราวอีกครั้งหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการสร้างแผนผังทางปัญญาเริ่มด้วยการกำหนดคำหลักหรือคำสำคัญตรงกลางหน้ากระดาษแล้วเชื่อมโยงความคิดย่อยด้วยเส้นซึ่งอาจใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์ประกอบเพื่อขยายความคิดย่อยนั้นๆ ทั้งนี้อาจใช้สีหรือขนาดตัวอักษรที่ต่างกันเพื่อสื่อความก็ได้

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเทคนิคและขั้นตอนการสร้างแผนผังทางปัญญาของบูซาน (Buzan) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นก่อนอ่าน

ให้ผู้เรียนระดมสมองเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านก่อนว่าผู้เรียนรู้เรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอย่างไรบ้าง ระหว่างระดมสมองผู้เรียนจะใช้ศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและครูอธิบายคำศัพท์บางคำที่มีความหมายพิเศษที่ควรทราบก่อน

ขั้นระหว่างอ่าน

1. นำเรื่องสั้นๆ ให้อ่านผ่านๆ โดยตลอดก่อน และอ่านซ้ำตอนที่ไม่ว่างใจแล้วตั้งคำถามสั้นๆ เพื่อหาคำตอบ
 2. ผู้เรียนสร้างแผนผังทางปัญญาฉบับที่การอ่าน โดยเริ่มด้วยรูปภาพ หรือสัญลักษณ์ตรงกลางหน้ากระดาษเปล่าที่ไม่มีเส้นบรรทัดในแนวนอน โดยใช้สีสั้นต่าง ๆ
 3. ระบุนำคำสำคัญหลักของเรื่องทีอ่านด้วยตัวอักษรที่ชัดเจน สะดุดตา
 4. เชื่อมโยงคำหรือวลีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลักจากตรงกลางไปทุกทิศทางสั้นๆ
 5. เขียนคำหรือวลีบนเส้นที่แตกออกไป 1 คำหรือวลี ต่อ 1 เส้น ซึ่งแต่ละเส้นควรเกี่ยวข้องกับเส้นอื่นๆ ด้วย
 6. ขยายคำสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้
 7. ใช้สี รูปภาพ ลักษณะของเส้น หรือลูกศรที่เชื่อมโยงการเน้นลำดับความคิดที่เป็นระบบขึ้นหลังการอ่าน
- เมื่อผู้เรียนอ่านจบแล้วผู้เรียนสรุปผลการเรียนรู้และผู้เรียนจะตอบคำถามเพื่อทบทวนเรื่องราวอีกครั้งหนึ่ง

แบบฝึกทักษะ

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

การฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกเพื่อทบทวนความเข้าใจและฝึกฝนสิ่งที่ยังบกพร่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมสำหรับเรื่องนั้นๆ ซึ่งมี นักการศึกษาได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

ชาญชัย อาจิณสมจาร (2542 : 98) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า คือ ส่วนของ บทเรียนที่บอกนักเรียนว่าทำอะไร และทำให้สำเร็จผลอะไรในบทเรียน ในอดีตแบบฝึกทักษะ ถูกมองว่าเป็นการบ้าน แต่ในปัจจุบันแบบฝึกหัดเป็นงานที่ทำในชั้นเรียนหรือที่บ้าน เป็นบทเรียน ที่ต้องเรียน เป็นหัวข้อที่ต้องเรียน เป็น โครงการที่ต้องทำให้สำเร็จ เป็นคำถามที่ต้องตอบ หรือทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา กิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 130 -134) กล่าวถึงแบบฝึกว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริม สำหรับ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียน จะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 2) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า คือ สื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาในช่วงหนึ่ง ที่ฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญ

กุศยา แสงเดช (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึก คือ สื่อการเรียน การสอนอย่างหนึ่งที่ใช้แบบฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากจบเนื้อหา เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะสามารถเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 18) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ คือ กิจกรรมทักษะการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถ ตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุป ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบ ความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ครูผู้สอนนำไปใช้ ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมนักเรียน ที่มีความบกพร่องให้มีทักษะที่ดีขึ้น

แบบฝึกทักษะ

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

การฝึกทักษะจำเป็นต้องอาศัยแบบฝึกเพื่อทบทวนความเข้าใจและฝึกฝนสิ่งที่ยังบกพร่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของครูที่จะสร้างแบบฝึกให้เหมาะสมสำหรับเรื่องนั้นๆ ซึ่งมี นักการศึกษาได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

ชาลซัย อาจินสมาจาร (2542 : 98) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า คือ ส่วนของ บทเรียนที่บอกนักเรียนว่าทำอะไร และทำให้สำเร็จผลอะไรในบทเรียน ในอดีตแบบฝึกทักษะ ถูกมองว่าเป็นการบ้าน แต่ในปัจจุบันแบบฝึกหัดเป็นงานที่ทำในชั้นเรียนหรือที่บ้าน เป็นบทเรียน ที่ต้องเรียน เป็นหัวข้อที่ต้องเรียน เป็น โครงการที่ต้องทำให้สำเร็จ เป็นคำถามที่ต้องตอบ หรือทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา กิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอน

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2544 : 130 -134) กล่าวถึงแบบฝึกว่า แบบฝึกหรือแบบฝึกหัด หรือแบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริม สำหรับ ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่หนังสือเรียน จะมีแบบฝึกหัดอยู่ท้ายบทเรียน ในบางวิชาแบบฝึกหัดจะมีลักษณะเป็นแบบฝึกปฏิบัติ

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 2) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า คือ สื่อการเรียนการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาในช่วงหนึ่ง ที่ฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญ

กฤษยา แสงเดช (2545 : 5) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกไว้ว่า แบบฝึก คือ สื่อการเรียน การสอนอย่างหนึ่งที่ใช้แบบฝึกทักษะให้กับผู้เรียนหลังจากจบเนื้อหา เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะสามารถเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 18) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ คือ กิจกรรมทักษะการเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีความหลากหลายและปริมาณเพียงพอที่สามารถ ตรวจสอบและพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ สามารถนำผู้เรียนสู่การสรุป ความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้ รวมทั้งทำให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบ ความเข้าใจในบทเรียนด้วยตนเอง

ดังนั้นสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ครูผู้สอนนำไปใช้ ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมนักเรียน ที่มีความบกพร่องให้มีทักษะที่ดีขึ้น

รูปแบบและลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะ

มีผู้กล่าวถึงรูปแบบหรือลักษณะของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 131 – 132) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี 14 ข้อ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่ให้นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. คำชี้แจงสั้นๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม คือ ไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกที่แบบตอบจำกัด และแบบตอบเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกทักษะที่ไม่ยากเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึกทักษะ
9. ใช้หลักจิตวิทยา
10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเอง

คำรณ ล้อมในเมือง (2548 : 1) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. คู่มือการใช้แบบฝึก เป็นเอกสารสำคัญประกอบการใช้แบบฝึกว่าใช้เพื่ออะไร และมีวิธีการใช้อย่างไร เช่น ใช้เป็นงานฝึกทำขบทเรียน ใช้เป็นการบ้าน หรือใช้สอนซ่อมเสริม ควรประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1.1 ส่วนประกอบของแบบฝึก จะระบุในแบบฝึกชุดนี้มีแบบฝึกทั้งหมดกี่ชุด อะไรบ้าง และมีส่วนประกอบอื่นๆ หรือไม่ เช่น แบบทดสอบ หรือแบบบันทึกการประเมิน

1.2 สิ่งที่ครูและนักเรียนต้องเตรียม (ถ้ามี) จะเป็นการให้ครูหรือนักเรียนเตรียมตัวให้พร้อมล่วงหน้าก่อนเรียน

1.3 จุดประสงค์ในการใช้แบบฝึกหัด

1.4 ขั้นตอนในการใช้แบบฝึก บอกเป็นข้อๆ ตามลำดับการใช้และอาจเขียน

ในรูปของแนวการสอนหรือแผนการสอนจะชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 เฉลยแบบฝึกในแต่ละชุด

รูปแบบและลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะ

มีผู้กล่าวถึงรูปแบบหรือลักษณะของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 131 – 132) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี 14 ข้อ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่ให้นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัย หรือความสามารถของนักเรียน
3. คำชี้แจงสั้นๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม คือ ไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกที่แบบตอบจำกัด และแบบตอบเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกทักษะที่ไม่ยากเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึกทักษะ
9. ใช้หลักจิตวิทยา
10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเอง

คำรณ ล้อมในเมือง (2548 : 1) ได้กล่าวถึงส่วนประกอบของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. คู่มือการใช้แบบฝึก เป็นเอกสารสำคัญประกอบการใช้แบบฝึกว่าใช้เพื่ออะไร และมีวิธีการใช้อย่างไร เช่น ใช้เป็นงานฝึกทำขบทเรียน ใช้เป็นการบ้าน หรือใช้สอนซ่อมเสริม ควรประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้

1.1 ส่วนประกอบของแบบฝึก จะระบุในแบบฝึกชุดนี้มีแบบฝึกทั้งหมดกี่ชุด อะไรบ้าง และมีส่วนประกอบอื่นๆ หรือไม่ เช่น แบบทดสอบ หรือแบบบันทึกการประเมิน

1.2 สิ่งที่ครูและนักเรียนต้องเตรียม (ถ้ามี) จะเป็นการให้ครูหรือนักเรียนเตรียมตัวให้พร้อมล่วงหน้าก่อนเรียน

1.3 จุดประสงค์ในการใช้แบบฝึกหัด

1.4 ขั้นตอนในการใช้แบบฝึก บอกเป็นข้อๆ ตามลำดับการใช้และอาจเขียน

ในรูปของแนวการสอนหรือแผนการสอนจะชัดเจนยิ่งขึ้น

1.5 เฉลยแบบฝึกในแต่ละชุด

2. แบบฝึก เป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ฝึกทักษะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรควรมีส่วนประกอบดังนี้

- 2.1 ชื่อชุดฝึกในแต่ละชุดย่อย
- 2.2 จุดประสงค์
- 2.3 คำสั่งหรือการชี้แจง
- 2.4 ตัวอย่าง
- 2.5 ชุดฝึก
- 2.6 ภาพประกอบ
- 2.7 ข้อทดสอบก่อนและหลัง
- 2.8 แบบประเมินบันทึกผลการใช้

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 21) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์

- 1.1 จุดประสงค์เด่นชัด
- 1.2 สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

ของสาระการเรียนรู้

2. เนื้อหา

- 2.1 ถูกต้องตามหลักวิชา
- 2.2 ใช้ภาษาเหมาะสม
- 2.3 มีคำอธิบายและคำสั่งที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติการ
- 2.4 สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและ

หลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้

- 2.5 เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

- 2.6 มีคำถามและกิจกรรมที่ทำทาส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ของธรรมชาติวิชา

2.7 มีกลยุทธ์ในการนำเสนอและการตั้งคำถามที่ชัดเจน น่าสนใจ ปฏิบัติได้ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะนั้นต้องกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน มีความน่าสนใจที่เร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจนำไปฝึกปฏิบัติ อีกทั้งต้องคำนึงถึงธรรมชาติวิชาของสาระการเรียนรู้ที่ต้องใช้แบบฝึกทักษะนั้นด้วย

2. แบบฝึก เป็นสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อการเรียนรู้ฝึกทักษะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวรควรมีส่วนประกอบดังนี้

- 2.1 ชื่อชุดฝึกในแต่ละชุดย่อย
- 2.2 จุดประสงค์
- 2.3 คำสั่งหรือการชี้แจง
- 2.4 ตัวอย่าง
- 2.5 ชุดฝึก
- 2.6 ภาพประกอบ
- 2.7 ข้อทดสอบก่อนและหลัง
- 2.8 แบบประเมินบันทึกผลการใช้

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 21) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. จุดประสงค์

- 1.1 จุดประสงค์เด่นชัด
- 1.2 สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะตามสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

ของสาระการเรียนรู้

2. เนื้อหา

- 2.1 ถูกต้องตามหลักวิชา
- 2.2 ใช้ภาษาเหมาะสม
- 2.3 มีคำอธิบายและคำสั่งที่ชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติการ
- 2.4 สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ นำผู้เรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและ

หลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้

- 2.5 เป็นไปตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

- 2.6 มีคำถามและกิจกรรมที่ทำทาส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้ของธรรมชาติวิชา

2.7 มีกลยุทธ์ในการนำเสนอและการตั้งคำถามที่ชัดเจน น่าสนใจ ปฏิบัติได้ สามารถให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะนั้นต้องกำหนดจุดประสงค์ที่ชัดเจน มีความน่าสนใจที่เร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจนำไปฝึกปฏิบัติ อีกทั้งต้องคำนึงถึงธรรมชาติวิชาของสาระการเรียนรู้ที่ต้องใช้แบบฝึกทักษะนั้นด้วย

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ

การสร้างแบบฝึกทักษะ ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 145-146) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
 2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อยๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
 3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนในการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
 4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยความบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 2
 5. สร้างแบบฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ
 6. สร้างแบบอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างแบบอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อได้นำแบบฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว
 7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดยจัดเป็นตอนๆ เป็นเรื่องๆ เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า
 8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึก และคุณภาพของแบบทดสอบ
 9. ปรับปรุงแก้ไข
 10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป
- กรรณิการ์ พวงเกษม (2540 : 7) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้
1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจแตกต่างกัน ในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาให้เหมาะสม ไม่ง่ายเกินไปสำหรับเด็กที่เก่ง และไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กที่อ่อน ในแบบฝึกควรมีทั้งที่ฝึกเป็นรายบุคคลและฝึกเป็นกลุ่ม การฝึกเป็นกลุ่มควรให้เด็กเก่งคละกับเด็กอ่อนเพื่อให้เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กอ่อน

ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ

การสร้างแบบฝึกทักษะ ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 145-146) กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หากเป็นไปได้ควรศึกษาต่อเนื่องของปัญหาในทุกระดับชั้น
 2. วิเคราะห์เนื้อหาหรือทักษะที่เป็นปัญหาออกเป็นเนื้อหาหรือทักษะย่อยๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึกหัด
 3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบ และขั้นตอนในการใช้แบบฝึก เช่น จะนำแบบฝึกไปใช้อย่างไร ในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วยอะไรบ้าง
 4. สร้างแบบทดสอบ ซึ่งอาจมีแบบทดสอบเชิงสำรวจ แบบทดสอบเพื่อวินิจฉัยความบกพร่อง แบบทดสอบความก้าวหน้าเฉพาะเรื่อง เฉพาะตอน แบบทดสอบที่สร้างจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาหรือทักษะที่วิเคราะห์ไว้ในตอนที่ 2
 5. สร้างแบบฝึกหัด เพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อยแต่ละทักษะ
 6. สร้างแบบอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง การสร้างแบบอ้างอิงนี้อาจทำเพิ่มเติมเมื่อได้นำแบบฝึกหัดไปทดลองใช้แล้ว
 7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการทดสอบหรือผลการเรียน โดยจัดเป็นตอนๆ เป็นเรื่องๆ เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าเป็นระยะๆ สอดคล้องกับแบบทดสอบความก้าวหน้า
 8. นำแบบฝึกไปทดลองใช้เพื่อหาข้อบกพร่อง คุณภาพของแบบฝึก และคุณภาพของแบบทดสอบ
 9. ปรับปรุงแก้ไข
 10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจง คู่มือการใช้ สารบัญ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป
- กรรณิการ์ พวงเกษม (2540 : 7) ได้กล่าวถึงการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้
1. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจแตกต่างกัน ในการสร้างแบบฝึกจึงควรพิจารณาให้เหมาะสม ไม่ง่ายเกินไปสำหรับเด็กที่เก่ง และไม่ยากเกินไปสำหรับเด็กที่อ่อน ในแบบฝึกควรมีทั้งที่ฝึกเป็นรายบุคคลและฝึกเป็นกลุ่ม การฝึกเป็นกลุ่มควรให้เด็กเก่งคละกับเด็กอ่อนเพื่อให้เด็กเก่งช่วยเหลือเด็กอ่อน

2. การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) ธอร์นไคค์ (Thorndike) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อได้มีการฝึกฝนหรือการทำซ้ำๆ ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกจึงควรสร้างแบบฝึกเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนเรื่องหนึ่งๆ ซ้ำๆ กันหลายครั้ง โดยแบบฝึกมีลักษณะหลายรูปแบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายอันจะส่งผลทำให้ความสนใจในการฝึกลดลง

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) เมื่อนักเรียนได้เรียนไปแล้ว นักเรียนย่อมต้องการทราบผลการเรียนของตนเองว่าเป็นอย่างไร เมื่อให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือให้ทำงานใดๆ จึงควรเฉลยหรือตรวจเพื่อให้นักเรียนทราบผลโดยเร็ว หรือนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้เอง เพื่อจะได้รู้ข้อบกพร่องของตนเอง

4. แรงจูงใจ (Motivation) ให้เด็กอยากทำจึงควรจัดทำแบบฝึกหัดต่อไป นอกจากนี้แบบฝึกควรเป็นแบบสั้นๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกหลายรูปแบบไม่ซ้ำซาก เช่น อาจจัดแบบฝึกในรูปแบบของเกม กิจกรรมในสถานการณ์ที่ต่างๆ แปลกใหม่ น่าสนใจและสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก

ศุภันธา สุนทรประเสริฐ (2544 : 14) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น
 - 1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะทำการเรียนการสอน
 - 1.2 ปัญหาการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.3 ผลการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
 - 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และพฤติกรรม
3. พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อ 1. โดยการสร้างแบบฝึกและเลือกเนื้อหาในส่วนที่จะสร้างแบบฝึกนั้นว่าจะทำเรื่องใดบ้าง กำหนดเป็นโครงเรื่องไว้
4. ศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกจากเอกสารดังตัวอย่าง
5. ออกแบบชุดฝึกแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลายน่าสนใจ
6. ลงมือสร้างแบบฝึกในแต่ละชุด พร้อมข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
7. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
8. นำไปทดลองใช้ บันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

2. การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) ธอร์นไคค์ (Thorndike) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อได้มีการฝึกฝนหรือการทำซ้ำๆ ฉะนั้นในการสร้างแบบฝึกจึงควรสร้างแบบฝึกเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนเรื่องหนึ่งๆ ซ้ำๆ กันหลายครั้ง โดยแบบฝึกมีลักษณะหลายรูปแบบ เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายอันจะส่งผลทำให้ความสนใจในการฝึกลดลง

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) เมื่อนักเรียนได้เรียนไปแล้ว นักเรียนย่อมต้องการทราบผลการเรียนของตนเองว่าเป็นอย่างไร เมื่อให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือให้ทำงานใดๆ จึงควรเฉลยหรือตรวจเพื่อให้นักเรียนทราบผลโดยเร็ว หรือนักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้เอง เพื่อจะได้รู้ข้อบกพร่องของตนเอง

4. แรงจูงใจ (Motivation) ให้เด็กอยากทำจึงควรจัดทำแบบฝึกหัดต่อไป นอกจากนี้แบบฝึกควรเป็นแบบสั้นๆ เพื่อไม่ให้นักเรียนเบื่อหน่าย ควรมีแบบฝึกหลายรูปแบบไม่ซ้ำซาก เช่น อาจจัดแบบฝึกในรูปแบบของเกม กิจกรรมในสถานการณ์ที่ต่างๆ แปลกใหม่ น่าสนใจและสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็ก

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 14) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและหาสาเหตุการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น
 - 1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะทำการเรียนการสอน
 - 1.2 ปัญหาการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.3 ผลการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์
 - 1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตรเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และพฤติกรรม
3. พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อ 1. โดยการสร้างแบบฝึกและเลือกเนื้อหาในส่วนที่จะสร้างแบบฝึกนั้นว่าจะทำเรื่องใดบ้าง กำหนดเป็นโครงเรื่องไว้
4. ศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกจากเอกสารดังตัวอย่าง
5. ออกแบบชุดฝึกแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลายน่าสนใจ
6. ลงมือสร้างแบบฝึกในแต่ละชุด พร้อมข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
7. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
8. นำไปทดลองใช้ บันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

กฤษฎา แสงเดช (2545 : 14-15) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นทักษะย่อยๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึก
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบขั้นตอนการใช้ชุดฝึกทักษะ
4. สร้างแบบทดสอบ
5. สร้างแบบฝึกเพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อย
6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง
7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการสอนหรือผลการเรียน
8. นำชุดแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาจุดบกพร่องและหาคุณภาพ
9. ปรับปรุงแก้ไข
10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจงคู่มือการใช้

สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นครูต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เนื้อหาและเวลา
ต้องเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

อดุลย์ ภูปลื้ม (2539 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน ได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้จดจำเนื้อหาและคำศัพท์ต่างๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียน
5. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียน
6. ทำให้ครูประหยัดเวลา
7. ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 25) ได้สรุปประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่างๆ ของผู้เรียน

กฤษฎา แสงเดช (2545 : 14-15) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นทักษะย่อยๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบและแบบฝึก
3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบขั้นตอนการใช้ชุดฝึกทักษะ
4. สร้างแบบทดสอบ
5. สร้างแบบฝึกเพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อย
6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง
7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการสอนหรือผลการเรียน
8. นำชุดแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาจุดบกพร่องและหาคุณภาพ
9. ปรับปรุงแก้ไข
10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจงคู่มือการใช้

สรุปได้ว่า การสร้างแบบฝึกทักษะนั้นครูต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เนื้อหาและเวลา
ต้องเหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจและความแตกต่างระหว่างบุคคล

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

ได้มีนักการศึกษากล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

อดุลย์ ภูปลื้ม (2539 : 25) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะไว้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้เกิดความสนใจและคำศัพท์ต่างๆ ได้คงทน
3. ทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เรียน
4. ทำให้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียน
5. ทำให้ทราบข้อบกพร่องของนักเรียน
6. ทำให้ครูประหยัดเวลา
7. ทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ถวัลย์ มาศจรัส (2550 : 25) ได้สรุปประโยชน์ของแบบฝึกไว้ดังนี้

1. เป็นสื่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
2. ผู้เรียนมีสื่อสำหรับฝึกทักษะด้านการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ และการเขียน
3. เป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับการแก้ไขปัญหาในการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านต่างๆ ของผู้เรียน

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550 : 53 – 54) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเองได้
4. ฝึกให้เด็กทำงานตามลำพัง โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
5. ช่วยลดภาระครู
6. ช่วยให้เด็กฝึกฝนได้เต็มที่
7. ช่วยพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ช่วยเสริมทักษะให้คงทน ซึ่งลักษณะการฝึกเพื่อช่วยให้เกิดผลดังกล่าวนั้น ได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากที่เด็กได้ฝึกเรื่องนั้น ฝึกซ้ำหลายๆ ครั้ง เน้นเฉพาะเรื่องที่ฝึก
9. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนในแต่ละครั้ง
10. เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเอง
11. ช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่น หรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน
12. ประหยัดค่าใช้จ่าย แรงงานและเวลาของครู

จากประโยชน์ของแบบฝึกทักษะดังกล่าว สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และยังช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูประหยัดเวลาและแรงงาน

ประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพ

มีผู้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพไว้ดังนี้

ธนพร โมราบุตร (2547 : 42 – 44) ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่พึงพอใจหากมี ประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลสัมฤทธิ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์)

ดวงมาลา จาริชาพันธ์ (2551 : 8) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประสิทธิภาพ

สุวิทย์ มูลคำ และสุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550 : 53 – 54) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจบทเรียนดีขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียน
3. ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่นและสามารถประเมินผลของตนเองได้
4. ฝึกให้เด็กทำงานตามลำพัง โดยมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย
5. ช่วยลดภาระครู
6. ช่วยให้เด็กฝึกฝนได้เต็มที่
7. ช่วยพัฒนาความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. ช่วยเสริมทักษะให้คงทน ซึ่งลักษณะการฝึกเพื่อช่วยให้เกิดผลดังกล่าวนั้น ได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากที่เด็กได้ฝึกเรื่องนั้น ฝึกซ้ำหลายๆ ครั้ง เน้นเฉพาะเรื่องที่ฝึก
9. เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนในแต่ละครั้ง
10. เป็นแนวทางเพื่อทบทวนด้วยตนเอง
11. ช่วยให้ครูมองเห็นจุดเด่น หรือปัญหาต่างๆ ของเด็กได้ชัดเจน
12. ประหยัดค่าใช้จ่าย แรงงานและเวลาของครู

จากประโยชน์ของแบบฝึกทักษะดังกล่าว สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และยังช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งส่งผลให้การเรียนของนักเรียนและการสอนของครูประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูประหยัดเวลาและแรงงาน

ประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพ

มีผู้กล่าวถึงความหมายของประสิทธิภาพไว้ดังนี้

ธนพร โมราบุตร (2547 : 42 – 44) ให้ความหมายของประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่พึงพอใจหากมี ประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่องและพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลสัมฤทธิ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์)

ดวงมาลา จาริชาพันธ์ (2551 : 8) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งประสิทธิภาพ

จะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ (E_1) เป็นเลขตัวแรก และ (E_2) เป็นเลขตัวหลัง ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ ร้อยมากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับรองประสิทธิภาพ ของสื่อการเรียนการสอน

วิมล เหล่าเคน (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของสื่อการเรียนการสอนหรือนวัตกรรม ซึ่งนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลที่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนการสอนหรือนวัตกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งประสิทธิภาพจะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ (E_1) เป็นเลขตัวแรก และ (E_2) เป็นเลขตัวหลัง ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ร้อยมากเท่าไรยิ่งถือว่ามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

การหาประสิทธิภาพของสื่อ

การหาประสิทธิภาพของสื่อเป็นการนำสื่อไปทดลองใช้ ซึ่งมีนักการศึกษาว่าไว้ดังนี้

เผชิญ กิจระการ (2544 : 44-51) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อประกันว่าสื่อที่ สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างควรกำหนดเกณฑ์ไว้ โดยคำนึงถึงหลักที่ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนบรรลุผล ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์จะต้อง คำนึงถึง กระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย มีค่าเป็น E_1 / E_2

E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบฝึกหัดและการประกอบกิจกรรม

E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในตัว นักเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่า นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงพอใจ โดยถือว่าแบบฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้อง เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 หมายความว่า จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

การกำหนดประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่จะช่วย ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หากแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพถึงระดับเกณฑ์แล้ว แบบฝึกทักษะนั้น มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนได้

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะใช้สถิติ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ใช้สูตร (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2533 : 139)

จะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ (E_1) เป็นเลขตัวแรก และ (E_2) เป็นเลขตัวหลัง ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ ร้อยมากเท่าไรยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เป็นเกณฑ์พิจารณาการรับรองประสิทธิภาพ ของสื่อการเรียนการสอน

วิมล เหล่าเคน (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง คุณภาพของสื่อการเรียนการสอนหรือนวัตกรรม ซึ่งนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลที่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนการสอนหรือนวัตกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งประสิทธิภาพจะมาจากผลลัพธ์ของการคำนวณ (E_1) เป็นเลขตัวแรก และ (E_2) เป็นเลขตัวหลัง ถ้าตัวเลขเข้าใกล้ร้อยมากเท่าไรยิ่งถือว่ามี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น

การหาประสิทธิภาพของสื่อ

การหาประสิทธิภาพของสื่อเป็นการนำสื่อไปทดลองใช้ ซึ่งมีนักการศึกษาว่าไว้ดังนี้

เผชิญ กิจระการ (2544 : 44-51) กล่าวว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อเพื่อประกันว่าสื่อที่ สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างควรกำหนดเกณฑ์ไว้ โดยคำนึงถึงหลักที่ว่า การเรียนรู้ เป็นกระบวนการ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนบรรลุผล ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์จะต้อง คำนึงถึง กระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของ คะแนนเฉลี่ย มีค่าเป็น E_1 / E_2

E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย จากการทำแบบฝึกหัดและการประกอบกิจกรรม

E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ หรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงในตัว นักเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนทดสอบหลังเรียน

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะจะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่า นักเรียนจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงพอใจ โดยถือว่าแบบฝึกทักษะที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้อง เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ 80/80 หมายความว่า จำนวนนักเรียนร้อยละ 80 ขึ้นไป มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80

การกำหนดประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะที่จะช่วย ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หากแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพถึงระดับเกณฑ์แล้ว แบบฝึกทักษะนั้น มีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียนได้

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะใช้สถิติ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ใช้สูตร (ไชยยศ เรืองสุวรรณ. 2533 : 139)

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum Y}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในแบบฝึกทักษะ

E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากบทเรียน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการฝึกปฏิบัติในบทเรียน

$\sum Y$ แทน คะแนนที่ได้รวมของผู้เรียน จากแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหรือแบบทดสอบระหว่างเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

การทดลองหาประสิทธิภาพ

การทดลองหาประสิทธิภาพเมื่อผลิตแบบฝึกทักษะขึ้นมาแล้วต้องนำ แบบฝึกทักษะไปหา ประสิทธิภาพตามขั้นตอน ดังนี้ (ประคอง ธนุปรกรณ์. 2546 : 29-31)

1. การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) คือการทดลองกับนักเรียน 3 คน โดยทดลองกับ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพ เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น ปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองจะมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์
2. การทดลองกลุ่มเล็ก (1:10) คือการทดลองกับนักเรียน 6-10 คน โดยใช้นักเรียนที่มี สติปัญญาสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น
3. การทดลองภาคสนาม (1:100) คือการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น จำนวน 30-100 คน นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพ หากต่ำกว่าเกณฑ์มากเกินไปที่กำหนดไว้ ต้องกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะใหม่ตามหลักความเป็นจริง

เกณฑ์ประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 138) ได้กล่าวถึง เกณฑ์ประสิทธิภาพของแบบฝึก ทักษะที่ผลิตได้นั้น กำหนดไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกินร้อยละ 2.5
2. เท่าเกณฑ์ เป็นประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่า ไม่เกินร้อยละ 2.5
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าไม่เกิน

$$E_1 = \frac{\sum X}{N} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\sum Y}{N} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในแบบฝึกทักษะ

E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์จากบทเรียน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของผู้เรียนจากการฝึกปฏิบัติในบทเรียน

$\sum Y$ แทน คะแนนที่ได้รวมของผู้เรียน จากแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียน

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหรือแบบทดสอบระหว่างเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

การทดลองหาประสิทธิภาพ

การทดลองหาประสิทธิภาพเมื่อผลิตแบบฝึกทักษะขึ้นมาแล้วต้องนำ แบบฝึกทักษะไปหา ประสิทธิภาพตามขั้นตอน ดังนี้ (ประคอง ธนุปรกรณ์. 2546 : 29-31)

1. การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1) คือการทดลองกับนักเรียน 3 คน โดยทดลองกับ นักเรียนที่มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพ เสร็จแล้วนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น ปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองจะมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์
2. การทดลองกลุ่มเล็ก (1:10) คือการทดลองกับนักเรียน 6-10 คน โดยใช้นักเรียนที่มี สติปัญญาสูง ปานกลาง ต่ำ นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุงให้สมบูรณ์ขึ้น
3. การทดลองภาคสนาม (1:100) คือการทดลองกับนักเรียนทั้งชั้น จำนวน 30-100 คน นำผลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพ หากต่ำกว่าเกณฑ์มากเกินไปที่กำหนดไว้ ต้องกำหนดเกณฑ์ ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะใหม่ตามหลักความเป็นจริง

เกณฑ์ประสิทธิภาพ

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ (2523 : 138) ได้กล่าวถึง เกณฑ์ประสิทธิภาพของแบบฝึก ทักษะที่ผลิตได้นั้น กำหนดไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกินร้อยละ 2.5
2. เท่าเกณฑ์ เป็นประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเท่ากับหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่า ไม่เกินร้อยละ 2.5
3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าไม่เกิน

ร้อยละ 2.5 ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เป็นการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขึ้นมาสำหรับทดสอบ ซึ่งสามารถทราบได้ว่า แบบฝึกทักษะนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สร้างขึ้นหรือไม่ และผลที่เกิดจากการใช้แบบฝึกทักษะนั้นมีคุณภาพต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายท่าน ดังนี้

ภพ เลหา ไพบูลย์ (2542 : 329) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ จากที่ไม่เคยกระทำหรือเคยกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

สมนึก ภัทธิยธนี (2546 : 73) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น กับแบบทดสอบมาตรฐาน

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2548 : 16) ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นมักจะมีคามมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่างๆ ของแต่ละโรงเรียนลักษณะแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั้งที่เป็นข้อเขียน และเป็นภาคปฏิบัติจริง

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความสามารถทางการเรียนรู้ที่มีผลมาจากการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งที่เป็นข้อเขียน และเป็นภาคปฏิบัติจริง

คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545 : 37) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าควรมีคุณสมบัติ 10 ประการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความสามารถในการจะวัดหรือวัดได้ตรงประเด็นที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ความเที่ยงตรงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

ร้อยละ 2.5 ถือว่ายังมีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เป็นการตรวจสอบหรือทดสอบคุณภาพของแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น โดยมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขึ้นมาสำหรับทดสอบ ซึ่งสามารถทราบได้ว่า แบบฝึกทักษะนั้นเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่สร้างขึ้นหรือไม่ และผลที่เกิดจากการใช้แบบฝึกทักษะนั้นมีคุณภาพต่อนักเรียนมากน้อยเพียงใด

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้หลายท่าน ดังนี้

ภพ เลหา ไพบูลย์ (2542 : 329) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ จากที่ไม่เคยกระทำหรือเคยกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

สมนึก ภัทธิยธนี (2546 : 73) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพทางสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนรู้ผ่านมาแล้ว แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น กับแบบทดสอบมาตรฐาน

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2548 : 16) ได้ให้ความหมายว่า แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ส่วนใหญ่ที่สร้างขึ้นมักจะมีคามมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อใช้วัดผลการเรียนรู้ด้านเนื้อหาวิชาและทักษะต่างๆ ของแต่ละสาขาวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาวิชาทั้งหลายที่ได้จัดสอนในระดับชั้นเรียนต่างๆ ของแต่ละโรงเรียนลักษณะแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทั้งที่เป็นข้อเขียน และเป็นภาคปฏิบัติจริง

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึง ความสามารถทางการเรียนรู้ที่มีผลมาจากการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชาซึ่งสามารถวัดเป็นคะแนนได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งที่เป็นข้อเขียน และเป็นภาคปฏิบัติจริง

คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

เกียรติสุดา ศรีสุข (2545 : 37) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าควรมีคุณสมบัติ 10 ประการ ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความสามารถในการวัดหรือวัดได้ตรงประเด็นที่ต้องการได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ความเที่ยงตรงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ เครื่องมือวัดได้ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด และครอบคลุมทุกเนื้อหา

1.2 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) คือ เครื่องมือวัดได้ตรงตามโครงสร้าง/ทฤษฎีที่ต้องการวัด

1.3 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) คือ เครื่องมือสามารถวัดได้ตรงตามที่ เป็นจริงในขณะนั้น เช่น เด็กคนหนึ่งเวลาเรียนเขาตอบคำถาม ได้ดี ก็ควรทำข้อสอบนั้นได้คะแนนดีด้วย

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) คือ ความสามารถของเครื่องมือที่สามารถให้คะแนนได้คงที่ หรือมีความคงที่ในการวัด เมื่อนำไปสอบกับเด็กคนหนึ่งก็ครั้งๆ ก็ได้คะแนนใกล้เคียงของเดิมหรือเท่าเดิม

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) คือ เครื่องมือที่เป็นปรนัย ต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

3.1 แจ่มชัดในตัวคำถาม คือ ไม่ว่าใครอ่านจะต้องรู้ว่าถามอะไร ได้ตรงกัน

3.2 แจ่มชัดในการให้คะแนน คือ ไม่ว่าใครตรวจให้คะแนนก็ได้คะแนนเท่ากัน

3.3 แจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนน คือ คนที่ได้คะแนนสูงย่อมเก่งกว่าคนที่ได้คะแนนต่ำ

4. ความยากง่ายพอเหมาะ (Difficulty) คือ ความยากง่ายพอเหมาะกับผู้ตอบแบบทดสอบ

5. อำนาจจำแนก (Discrimination) คือ สามารถแยกได้ว่า ใครเก่ง ใครอ่อน ใครมีคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือ ไม่มีคุณลักษณะนั้น ซึ่งข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. ยุติธรรม (Fair) คือ การที่ข้อสอบไม่เปิดโอกาสให้มีการเดาข้อสอบได้

7. มุ่งถามเฉพาะเจาะจง (Definite) คือ ทั้งตัวคำถามและคำตอบมุ่งวัดตรงจุดคำถาม ไม่กำกวม คำตอบมีถูกเพียงข้อเดียว

8. ต้องถามลึก (Searching) คือ ต้องถามพฤติกรรมลึกๆ ที่เน้นการใช้ความคิดด้วย ไม่ถามแต่เพียงเนื้อหาตามตำราหรือความจำเท่านั้น ควรถามให้เด็กนำความรู้ที่ไปวิเคราะห์วิจารณ์ หรือนำไปใช้ในสถานการณ์จริงคล้ายคลึงกัน

9. ต้องช่วยๆ (Exemplary) คือ ช่วยๆ ให้อยากสอบ อยากตอบคำถาม เช่น ข้อสอบอาจเรียงจากง่ายไปยาก พิมพ์ข้อสอบอ่านแล้วสบายตา เป็นต้น

10. ต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ เป็นข้อสอบที่สามารถวัดได้จริง ประหยัด เศรษฐกิจ เวลา แรงงาน เป็นต้น

1.1 ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) คือ เครื่องมือวัดได้ตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัด และครอบคลุมทุกเนื้อหา

1.2 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) คือ เครื่องมือวัดได้ตรงตามโครงสร้าง/ทฤษฎีที่ต้องการวัด

1.3 ความเที่ยงตรงตามสภาพ (Concurrent Validity) คือ เครื่องมือสามารถวัดได้ตรงตามที่ เป็นจริงในขณะนั้น เช่น เด็กคนหนึ่งเวลาเรียนเขาตอบคำถาม ได้ดี ก็ควรทำข้อสอบนั้นได้คะแนนดีด้วย

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) คือ ความสามารถของเครื่องมือที่สามารถให้คะแนนได้คงที่ หรือมีความคงที่ในการวัด เมื่อนำไปสอบกับเด็กคนหนึ่งก็ครั้งๆ ก็ได้คะแนนใกล้เคียงของเดิมหรือเท่าเดิม

3. ความเป็นปรนัย (Objectivity) คือ เครื่องมือที่เป็นปรนัย ต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

3.1 แจ่มชัดในตัวคำถาม คือ ไม่ว่าใครอ่านจะต้องรู้ว่าถามอะไร ได้ตรงกัน

3.2 แจ่มชัดในการให้คะแนน คือ ไม่ว่าใครตรวจให้คะแนนก็ได้คะแนนเท่ากัน

3.3 แจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนน คือ คนที่ได้คะแนนสูงย่อมเก่งกว่าคนที่ได้คะแนนต่ำ

4. ความยากง่ายพอเหมาะ (Difficulty) คือ ความยากง่ายพอเหมาะกับผู้ตอบแบบทดสอบ

5. อำนาจจำแนก (Discrimination) คือ สามารถแยกได้ว่า ใครเก่ง ใครอ่อน ใครมีคุณลักษณะที่ต้องการวัดหรือ ไม่มีคุณลักษณะนั้น ซึ่งข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป

6. ยุติธรรม (Fair) คือ การที่ข้อสอบไม่เปิดโอกาสให้มีการเดาข้อสอบได้

7. มุ่งถามเฉพาะเจาะจง (Definite) คือ ทั้งตัวคำถามและคำตอบมุ่งวัดตรงจุดคำถาม ไม่กำกวม คำตอบมีถูกเพียงข้อเดียว

8. ต้องถามลึก (Searching) คือ ต้องถามพฤติกรรมลึกๆ ที่เน้นการใช้ความคิดด้วย ไม่ถามแต่เพียงเนื้อหาตามตำราหรือความจำเท่านั้น ควรถามให้เด็กนำความรู้ที่ไปวิเคราะห์วิจารณ์ หรือนำไปใช้ในสถานการณ์จริงคล้ายคลึงกัน

9. ต้องขั้วๆ (Exemplary) คือ ขั้วๆให้อยากสอบ อยากตอบคำถาม เช่น ข้อสอบอาจเรียงจากง่ายไปยาก พิมพ์ข้อสอบอ่านแล้วสบายตา เป็นต้น

10. ต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ เป็นข้อสอบที่สามารถวัดได้จริง ประหยัด เศรษฐกิจ เวลา แรงงาน เป็นต้น

สมนึก กัททิษณี (2546 : 67-71) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ หรือวัดในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ความเที่ยงตรงจึงเปรียบเสมือนหัวใจ

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้คงที่คงวาไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทำการสอนใหม่กี่ครั้งก็ตาม

3. ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน และเปิดโอกาสให้ทำข้อสอบได้โดยการเดา

4. ความลึกของคำถาม (Searching) ข้อสอบแต่ละข้อนั้นจะต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดค้นแปลงแก้ปัญหาแล้วจึงตอบได้

5. ความขี้ขลาด (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย

6. ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง แบบทดสอบที่มีแนวทางหรือทิศทางคำถามตอบชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่แฝงกลเม็ดให้นักเรียนงง

7. ความเป็นปรนัย (Objective) มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

7.1 ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายตรงกัน

7.2 ตรวจให้คะแนนให้ตรงกัน แม้ว่าจะตรวจหลายครั้งหรือตรวจหลายคน

7.3 แปลความหมายของคะแนนให้เหมือนกัน

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น สามารถวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ มีแนวทางหรือทิศทางคำถามตอบที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และแบบทดสอบต้องผ่านการทดสอบความยากง่าย ความเที่ยงตรงเพื่อเป็นประโยชน์ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน

สมนึก กัททิษณี (2546 : 67-71) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ หรือวัดในสิ่งที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ความเที่ยงตรงจึงเปรียบเสมือนหัวใจ

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบทั้งฉบับที่สามารถวัดได้คงที่คงวาไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะทำการสอนใหม่กี่ครั้งก็ตาม

3. ความยุติธรรม (Fair) หมายถึง ลักษณะแบบทดสอบที่ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบในกลุ่มผู้เข้าสอบด้วยกัน และเปิดโอกาสให้ทำข้อสอบได้โดยการเดา

4. ความลึกของคำถาม (Searching) ข้อสอบแต่ละข้อนั้นจะต้องไม่ถามผิวเผินหรือถามประเภทความรู้ความจำ แต่ต้องให้นักเรียนนำความรู้ความเข้าใจไปคิดค้นแปลงแก้ปัญหาแล้วจึงตอบได้

5. ความขี้ขลาด (Exemplary) หมายถึง แบบทดสอบที่นักเรียนทำด้วยความสนุกเพลิดเพลินไม่เบื่อหน่าย

6. ความจำเพาะเจาะจง (Definition) หมายถึง แบบทดสอบที่มีแนวทางหรือทิศทางคำถามตอบชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่แฝงกลเม็ดให้นักเรียนงง

7. ความเป็นปรนัย (Objective) มีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ

7.1 ตั้งคำถามให้ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าสอบทุกคนเข้าใจความหมายตรงกัน

7.2 ตรวจให้คะแนนให้ตรงกัน แม้ว่าจะตรวจหลายครั้งหรือตรวจหลายคน

7.3 แปลความหมายของคะแนนให้เหมือนกัน

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น สามารถวัดความรู้ความสามารถของนักเรียนได้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ มีแนวทางหรือทิศทางคำถามตอบที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ และแบบทดสอบต้องผ่านการทดสอบความยากง่าย ความเที่ยงตรงเพื่อเป็นประโยชน์ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน

ดัชนีประสิทธิผล

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

มีผู้กล่าวถึงความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้หลายท่าน ดังนี้

เชษฐ กิจระการ (2544 : 1) กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

ดวงมาลา จาริชานนท์ (2551 : 8) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน เปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

วิมล เหล่าเคน (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง คะแนนที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนหลังจากได้ศึกษาสื่อการเรียนการสอนต่างๆ โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

การหาดัชนีประสิทธิผล

เชษฐ กิจระการ (2544 : 30 - 36) ได้กล่าวถึง การหาดัชนีประสิทธิผล ไว้ดังนี้ ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) คือ ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น จะดูประสิทธิผลทางการสอนและการวัดผลและประเมินผลสื่อการสอนนั้น ตามปกติการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม การหาดัชนีประสิทธิผลมีสูตร ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

$$\text{หรือ} \quad E.I = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

ดัชนีประสิทธิผล

ความหมายของดัชนีประสิทธิผล

มีผู้กล่าวถึงความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้หลายท่าน ดังนี้

เชษฐ กิจระการ (2544 : 1) กล่าวว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

ดวงมาลา จาริชานนท์ (2551 : 8) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยใช้สื่อการเรียนการสอน เปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

วิมล เหล่าเคน (2552 : 6) ได้ให้ความหมายของดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง คะแนนที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าของผู้เรียนหลังจากได้ศึกษาสื่อการเรียนการสอนต่างๆ โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน

การหาดัชนีประสิทธิผล

เชษฐ กิจระการ (2544 : 30 - 36) ได้กล่าวถึง การหาดัชนีประสิทธิผล ไว้ดังนี้ ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I.) คือ ตัวเลขที่แสดงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้นจากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียน และคะแนนเต็มหรือคะแนนสูงสุดกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้น จะดูประสิทธิผลทางการสอนและการวัดผลและประเมินผลสื่อการสอนนั้น ตามปกติการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม การหาดัชนีประสิทธิผลมีสูตร ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน} - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน}}$$

$$\text{หรือ} \quad E.I = \frac{P_2 - P_1}{\text{Total} - P_1}$$

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน

Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนว่ามีพื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละและหาคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยหาผลต่างระหว่างผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน และผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน แล้วหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ และผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ E.I.

E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และเป็นค่าลบแสดงว่าคะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อ ไม่มีคุณภาพ

1. ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคน ได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นคะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่า E.I. เป็น 1.00 สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะเป็นเท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียนคิดเป็นร้อยละ 1.00 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนที่ต้องการ

2. ถ้าผลการสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. หรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำกว่าหรือน้อยกว่าก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหา E_1/E_2 มาก่อนค่า E_2 คือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้น หากคะแนนหลังสอนต่ำกว่าก่อนสอนค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์การหาค่า E.I. จะมีค่าสูง

3. การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไร หรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่า

เมื่อ P_1 แทน ผลรวมของคะแนนก่อนเรียนทุกคน

P_2 แทน ผลรวมของคะแนนหลังเรียนทุกคน

Total แทน ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนว่ามีพื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติ และความตั้งใจของผู้เรียน คะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละและหาคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วทำการทดสอบหลังเรียนแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยหาผลต่างระหว่างผลรวมคะแนนทดสอบหลังเรียน และผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน แล้วหารด้วยค่าที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนสูงสุดที่ผู้เรียนสามารถทำได้ และผลรวมคะแนนทดสอบก่อนเรียน โดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับ E.I.

E.I. เป็นเรื่องของอัตราส่วนของผลต่าง จะมีค่าสูงสุดเป็น 1.00 ส่วนต่ำสุดไม่สามารถกำหนดได้ เพราะมีค่าต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ และเป็นค่าลบแสดงว่าคะแนนผลสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ซึ่งมีความหมายว่าระบบการเรียนการสอนหรือสื่อ ไม่มีคุณภาพ

1. ถ้าผลสอบก่อนเรียนของนักเรียนทุกคน ได้คะแนนรวมเท่าไรก็ได้ (ยกเว้นคะแนนเต็มทุกคน) แต่ผลสอบของนักเรียนทุกคนทำถูกหมดทุกข้อ (ได้คะแนนเต็มทุกคน) ค่า E.I. เป็น 1.00 สรุปได้ว่า ถ้าหลังเรียนนักเรียนได้คะแนนเต็มทุกคน ค่า E.I. จะเป็น 1.00 เสมอไม่ว่าผลการสอบก่อนเรียนจะเป็นเท่าไรก็ตาม (ยกเว้นได้คะแนนเต็มทุกคน) หรือกล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าในเรื่องที่เรียนคิดเป็นร้อยละ 1.00 หรือบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนที่ต้องการ

2. ถ้าผลการสอบก่อนเรียนมากกว่าหลังเรียน ค่า E.I. จะเป็นลบ ซึ่งต่ำกว่า -1.00 ก็ได้ ลักษณะเช่นนี้ถือได้ว่าระบบการเรียนการสอนหลังการใช้สื่อล้มเหลว และเหตุการณ์เช่นนี้ไม่น่าจะเกิดขึ้น เพราะค่า E.I. หรือเป็นลบ แสดงว่าคะแนนหลังสอนต่ำกว่าหรือน้อยกว่าก่อนสอน และก่อนจะหาค่า E.I. ต้องหา E_1/E_2 มาก่อนค่า E_2 คือคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นค่าเดียวกับคะแนนหลังเรียนของการหาค่า E.I. ดังนั้น หากคะแนนหลังสอนต่ำกว่าก่อนสอนค่า E_2 จะไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด แต่ถ้าปรับปรุงแผนหรือสื่อก่อน จนทำให้ค่า E_2 ถึงเกณฑ์การหาค่า E.I. จะมีค่าสูง

3. การแปลความหมายของค่า E.I. ไม่น่าจะแปลความหมายเฉพาะค่าที่คำนวณได้ นักเรียนมีพัฒนาการขึ้นเท่าไร หรือคิดเป็นร้อยละเท่าไร แต่ควรจะดูข้อมูลเดิมประกอบด้วยว่า หลังเรียนนักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นเท่าไร ในบางครั้งคะแนนหลังสอนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเพราะว่า

กลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้วค่า E.I. ในแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากรากฐานความรู้ที่เท่ากัน ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

การแปลงผลค่า E.I. มักใช้ข้อความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 มักจะกล่าวว่า ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล” เท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริงค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุด เป็น 1.00 ดังนั้นถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละ ก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 1.00 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40”

ถ้าค่าของ E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อหา E.I. ด้วย พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ หากคำนวณค่าความคงทนด้วย โดยใช้สูตร t-test (แบบ Dependent Samples) ก็ไม่ได้แปลว่าจะมีนัยสำคัญ เพราะผู้วิจัยคาดหวังว่าหากสื่อหรือแผนการเรียนรู้อาจมีคุณภาพผลการเรียนหลังสอน เมื่อผ่านไประยะหนึ่ง เช่น เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ กับผลการเรียนหลังเรียนจบ จะต้องไม่แตกต่างกัน

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการทำงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การทำงานต่างๆ จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของบุคคล หากบุคคลเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดความรัก ความผูกพัน มุ่งมั่น ทุ่มเทความสามารถของตน เพื่อความสำเร็จของงานอย่างเต็มที่

ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้กล่าวความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หรือ ความพอใจ ไว้หลายท่านดังนี้
 กุนด์ลาช และเริด (Gundlach & Reid, 1992 : 37) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลจากการได้พบปะกับพฤติกรรมทำให้สิ่งต่างๆ เป็นระดับความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดจากการได้รับสิ่งต่างๆ ว่าหลังจากได้รับสิ่งนั้นแล้วสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา รวมทั้งลดปัญหาและทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจมากขึ้นเพียงใด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่าคำว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการ ควรแก่ความต้องการ เต็มเท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ เมื่อนำคำคำสองคำมาผสมกัน “พึงพอใจ” หมายถึง ชอบใจ

กลุ่มนั้นมีความรู้เดิมในเรื่องนั้นมากอยู่แล้วค่า E.I. ในแต่ละกลุ่มไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะไม่ได้เริ่มจากรากฐานความรู้ที่เท่ากัน ควรอธิบายพัฒนาการเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

การแปลงผลค่า E.I. มักใช้ข้อความไม่เหมาะสม ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของ E.I. ผิดจากความเป็นจริง เช่น E.I. มีค่าเท่ากับ 0.6240 มักจะกล่าวว่า ก็มักจะกล่าวว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล” เท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 62.40” ซึ่งในความเป็นจริงค่า E.I. เท่ากับ 0.6240 เพราะคิดเทียบจากค่า E.I. สูงสุด เป็น 1.00 ดังนั้นถ้าคิดเทียบเป็นร้อยละ ก็คือคิดเทียบจากค่าสูงสุดเป็น 1.00 E.I. จะมีค่า 62.40 จึงควรใช้ข้อความว่า “ค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6240 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6240 หรือคิดเป็นร้อยละ 62.40”

ถ้าค่าของ E_1/E_2 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อหา E.I. ด้วย พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่งที่น่าพอใจ หากคำนวณค่าความคงทนด้วย โดยใช้สูตร t-test (แบบ Dependent Samples) ก็ไม่ได้แปลว่าจะมีนัยสำคัญ เพราะผู้วิจัยคาดหวังว่าหากสื่อหรือแผนการเรียนรู้อาจมีคุณภาพผลการเรียนหลังสอน เมื่อผ่านไประยะหนึ่ง เช่น เมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ กับผลการเรียนหลังเรียนจบ จะต้องไม่แตกต่างกัน

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อการทำงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การทำงานต่างๆ จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของบุคคล หากบุคคลเกิดความพึงพอใจก็จะเกิดความรัก ความผูกพัน มุ่งมั่น ทุ่มเทความสามารถของตน เพื่อความสำเร็จของงานอย่างเต็มที่

ความหมายของความพึงพอใจ

มีผู้กล่าวความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หรือ ความพอใจ ไว้หลายท่านดังนี้
 กุนด์ลาช และเริด (Gundlach & Reid, 1992 : 37) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า หมายถึง ความพึงพอใจของบุคคลจากการได้พบปะกับพฤติกรรมทำให้สิ่งต่างๆ เป็นระดับความพึงพอใจของบุคคลที่เกิดจากการได้รับสิ่งต่างๆ ว่าหลังจากได้รับสิ่งนั้นแล้วสามารถตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา รวมทั้งลดปัญหาและทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจมากขึ้นเพียงใด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กล่าวว่าไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ ต้องการ ควรแก่ความต้องการ เต็มเท่าที่ต้องการ เต็มความต้องการ เมื่อนำคำคำสองคำมาผสมกัน “พึงพอใจ” หมายถึง ชอบใจ

วิรุฬ พรรณเทวี (2542 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะคาดหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้าม อาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจว่าจะมีมากหรือน้อย

สุลักษณ์ สุขแก้ว (2549 : 40) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากถ้าได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ หรือได้รับน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

จากความหมายของความพึงพอใจข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งหากตรงตามความคาดหวังก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้ามหากไม่ตรงตามความคาดหวังก็จะเกิดความไม่พึงพอใจเกิดขึ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่างๆ นั้นจะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างหรือกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ มีดังต่อไปนี้

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 66 – 70) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ กล่าวถึงความต้องการตามลำดับ โดยมีสาระสำคัญ คือ มนุษย์จะมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดครบใคร่ยังมีชีวิตอยู่และความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ทำสิ่งต่างๆ ลงไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการขึ้น มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับขั้น คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มนุษย์จะขาดไม่ได้ ได้แก่ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการด้านปัจจัย 4 เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยทั้งด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การได้รับความปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ รอบด้าน
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม

วิรุฬ พรรณเทวี (2542 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะคาดหวังสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดี จะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้าม อาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนตั้งใจว่าจะมีมากหรือน้อย

สุลักษณ์ สุขแก้ว (2549 : 40) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ซึ่งจะไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากถ้าได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมาก แต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ หรือได้รับน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้ว่าจะมีมากหรือน้อย

จากความหมายของความพึงพอใจข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งหากตรงตามความคาดหวังก็จะเกิดความพึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้ามหากไม่ตรงตามความคาดหวังก็จะเกิดความไม่พึงพอใจเกิดขึ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่างๆ นั้นจะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างหรือกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ มีดังต่อไปนี้

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 66 – 70) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ กล่าวถึงความต้องการตามลำดับ โดยมีสาระสำคัญ คือ มนุษย์จะมีความต้องการอยู่ตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุดครบใคร่ยังมีชีวิตอยู่และความต้องการของคนจะมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ โดยมนุษย์จะเกิดความต้องการในระดับต้นก่อน เมื่อความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว มนุษย์จะเกิดความต้องการในลำดับที่สูงขึ้นมา ซึ่งความต้องการของมนุษย์จะเป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ทำสิ่งต่างๆ ลงไปเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการขึ้น มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ลำดับขั้น คือ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่มนุษย์จะขาดไม่ได้ ได้แก่ ความต้องการด้านสรีระ ความต้องการด้านปัจจัย 4 เป็นต้น
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) หมายถึง ความมั่นคงปลอดภัยทั้งด้านร่างกาย และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การได้รับความปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ รอบด้าน
3. ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม

ในสังคมและการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการการยกย่องนับถือยอมรับ (Esteem Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่อง เป็นคนมีคุณค่าในสังคม

5. ความต้องการที่จะประจักษ์ในตัวเอง (Self Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสมหวังในชีวิตที่อยากทำ อยากเป็นสิ่งที่ตนหวังไว้ ผันไว้ได้ ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการอยากทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำ

สกอตต์ (Scott, 1994 : 124) ได้เสนอแนวความคิดในเรื่องแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติไว้ดังนี้

1. งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการจูงใจภายในเป้าหมายของงาน

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจทั่วไปของ มาสโลว์ (Maslow) เป็นทฤษฎีแพร่หลายและมีชื่อเสียง โดยมีสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 3 ประการ ดังนี้ (สร้อย สกฤตเด็น. 2542 : 26)

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดๆ ได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการอยากได้สิ่งอื่นต่อไป เป็นกระบวนการเช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

2. เมื่อมนุษย์มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับขั้นใด ก็จะตกอยู่ใต้อิทธิพลต่างๆ ที่มีผลตอบสนองในขั้นนั้นๆ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองพอแล้วอิทธิพลนั้นก็หมดความหมาย

3. มนุษย์มีความต้องการจำเป็นขึ้นไปตามลำดับจากขั้นต่ำสุดไปยังขั้นสูงสุด (Hierarchy of Needs) ลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) ประกอบด้วย

- 3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย
- 3.2 ความต้องการความปลอดภัย
- 3.3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ
- 3.4 ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง
- 3.5 ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเอง
- 3.6 ความต้องการที่จะรับรู้และเข้าใจ
- 3.7 ความต้องการทางสุนทรียะ

จากทฤษฎีและหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์แต่ละคน โดยมีพื้นฐานความต้องการที่แตกต่างกันออกไป เมื่อนำมาใช้ในกิจกรรม

ในสังคมและการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

4. ความต้องการการยกย่องนับถือยอมรับ (Esteem Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะมีชื่อเสียงเกียรติยศ ได้รับการเคารพยกย่อง เป็นคนมีคุณค่าในสังคม

5. ความต้องการที่จะประจักษ์ในตัวเอง (Self Actualization Needs) หมายถึง ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสมหวังในชีวิตที่อยากทำ อยากเป็นสิ่งที่ตนหวังไว้ ผืนไว้ได้ ทำอะไรตามที่ตนเองต้องการอยากทำ และมีความสุขกับสิ่งที่ตนเองต้องการทำ

สกอตต์ (Scott, 1994 : 124) ได้เสนอแนวความคิดในเรื่องแรงจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติไว้ดังนี้

1. งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการจูงใจภายในเป้าหมายของงาน

ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจทั่วไปของ มาสโลว์ (Maslow) เป็นทฤษฎีแพร่หลายและมีชื่อเสียง โดยมีสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ 3 ประการ ดังนี้ (สร้อย สกฤตเด็น. 2542 : 26)

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดๆ ได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการอยากได้สิ่งอื่นต่อไป เป็นกระบวนการเช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

2. เมื่อมนุษย์มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับขั้นใด ก็จะตกอยู่ใต้อิทธิพลต่างๆ ที่มีผลตอบสนองในขั้นนั้นๆ เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองพอแล้วอิทธิพลนั้นก็หมดความหมาย

3. มนุษย์มีความต้องการจำเป็นขึ้นไปตามลำดับจากขั้นต่ำสุดไปยังขั้นสูงสุด (Hierarchy of Needs) ลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow) ประกอบด้วย

- 3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย
- 3.2 ความต้องการความปลอดภัย
- 3.3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ
- 3.4 ความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่อง
- 3.5 ความต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเอง
- 3.6 ความต้องการที่จะรับรู้และเข้าใจ
- 3.7 ความต้องการทางสุนทรียะ

จากทฤษฎีและหลักการดังกล่าวสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์แต่ละคน โดยมีพื้นฐานความต้องการที่แตกต่างกันออกไป เมื่อนำมาใช้ในกิจกรรม

การเรียนรู้หากตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้สึกร่าเริงพอใจ ชื่นชอบ มีเจตคติที่ดีและมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ดังนี้ กุสุมา ภูขาว (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจมาศ รอดพิทักษ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งการเปรียบเทียบโดยรวมและการเปรียบเทียบเป็นรายด้าน คือ ด้านความคิดคล่อง ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดละออ

เกลียวขวัญ ศรีสังข์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องผลของการสอนเรียงความภาษาไทย โดยใช้แผนผังทางปัญญาและการให้ข้อมูลย้อนกลับต่างชนิด ต่อความสามารถทางการเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนเรียงความนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญาและนักเรียนที่ได้รับการสอนเรียงความแบบปกติมีความสามารถทางการเรียงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ศักดิ์ ศิริวงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อ จับใจความวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.86/83.44 ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลือชัย สุรมิตร (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย

การเรียนรู้หากตรงกับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้สึกร่าเริงพอใจ ชื่นชอบ มีเจตคติที่ดีและมีความสุข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกทักษะเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ดังนี้ กุสุมา ภูขาว (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอน โดยใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาของโทนี บูซาน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เบญจมาศ รอดพิทักษ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบความแตกต่างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระหว่างก่อนและหลังการใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญา พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งการเปรียบเทียบโดยรวมและการเปรียบเทียบเป็นรายด้าน คือ ด้านความคิดคล่อง ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดละออ

เกลียวขวัญ ศรีสังข์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องผลของการสอนเรียงความภาษาไทย โดยใช้แผนผังทางปัญญาและการให้ข้อมูลย้อนกลับต่างชนิด ต่อความสามารถทางการเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนเรียงความนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนผังทางปัญญาและนักเรียนที่ได้รับการสอนเรียงความแบบปกติมีความสามารถทางการเรียงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ศักดิ์ ศิริวงศ์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านเพื่อ จับใจความวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 83.86/83.44 ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความ สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลือชัย สุรมิตร (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย เพื่อจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาไทย

เพื่อจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 86.31 / 80 และการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรภาวดี แก่นจันทร์หอม (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ขณะใช้ชุด ฝึกของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละด้าน พบว่าคะแนนด้านทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยขณะใช้ชุดฝึกของนักเรียนกลุ่มที่เรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในทุกด้านมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ปรีชา วันแวน (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย 88.15/87.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มานาเซ มะลาเฮง (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดปัตตานี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญามีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นทุกด้านหลังการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกเพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการอ่านดังต่อไปนี้

บอสมา (Bosma. 1981 : Abstract) ได้ทำ การวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อกำหนดความเป็นไปได้ ของการใช้นิทานพื้นเมืองเพื่อสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมของมลรัฐมิชิแกน (Michigan) ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 99 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม 50 คน และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม 49 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีความก้าวหน้าในการอ่าน หลังจากใช้นิทานพื้นเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า นิทานพื้นเมืองสามารถทำให้นักเรียนสนใจ วรรณกรรมมากขึ้น และควรสนับสนุนให้มีความสนใจอยู่ตลอดเวลา

เพื่อจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 86.31 / 80 และการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปรภาวดี แก่นจันทร์หอม (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลการเปรียบเทียบคะแนนด้านทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย ขณะใช้ชุด ฝึกของนักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละด้าน พบว่าคะแนนด้านทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยขณะใช้ชุดฝึกของนักเรียนกลุ่มที่เรียน โดยใช้ชุดฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในทุกด้านมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

ปรีชา วันแวน (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพโดยเฉลี่ย 88.15/87.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญแบบคิดวิเคราะห์จากบทความในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

มานาเซ มะลาเฮง (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 จังหวัดปัตตานี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกใช้เทคนิคแผนผังทางปัญญามีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นทุกด้านหลังการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

ได้มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกเพื่อเป็นสื่อในการพัฒนาทักษะการอ่านดังต่อไปนี้

บอสมา (Bosma. 1981 : Abstract) ได้ทำ การวิจัยเรื่องการศึกษาเชิงทดลอง เพื่อกำหนดความเป็นไปได้ ของการใช้นิทานพื้นเมืองเพื่อสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมของมลรัฐมิชิแกน (Michigan) ประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 99 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม 50 คน และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม 49 คน ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ในการอ่านของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน แต่กลุ่มทดลองมีความก้าวหน้าในการอ่าน หลังจากใช้นิทานพื้นเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า นิทานพื้นเมืองสามารถทำให้นักเรียนสนใจ วรรณกรรมมากขึ้น และควรสนับสนุนให้มีความสนใจอยู่ตลอดเวลา

คอนราด (Konrad. 1989 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้านที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้นิทานพื้นบ้านและเทพนิยาย ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิด และสนับสนุนการใช้กระบวนการคิดระดับสูง 3 ชั้นของบลูม นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงความเหมาะสมและคุณค่าของการใช้นิทานพื้นบ้านในชั้นเรียนในสังคมที่มีหลายวัฒนธรรมการทดลองทำเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ในชั้นเรียนระดับ 3 และใช้กรอบคำถามตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม การทดลองประกอบด้วย การให้นักเรียนฟังนิทานแต่ละเรื่อง จากนั้นจึงเปิดอภิปรายโดยใช้คำถาม 6 ระดับของบลูม เมื่ออภิปรายจบแล้ว จึงให้นักเรียนเขียนหรือวาดรูปเพื่อตอบคำถามประเภทวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้านและเทพนิยายต่างๆ มีประโยชน์ต่อการสอนนักเรียนระดับ 3 ในการที่จะปรับปรุงทักษะการคิด รวมทั้งการฟัง การอ่านและการเขียน ความสำเร็จในการศึกษาคั้งนี้คือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง เห็นด้วยกับประโยชน์ที่ได้รับ และจากการสังเกตของครูและผู้ปกครองพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งทั้งในและนอกห้องเรียน และมีการวางแผนที่จะดำเนินโครงการนี้ซ้ำอีก โดยการปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนระดับ 3 ในปีการศึกษาต่อไป

รูดา (Rooda. 1994 : 25-27) ได้ศึกษาผลของแผนผังทางปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในวิชาการวิจัยทางการแพทย์ พบว่า ผลลัพธ์สนับสนุนการใช้กิจกรรมโดยแผนผังทางปัญญาเป็นวิธีพัฒนาความสำเร็จทางการศึกษาในวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการแพทย์ ถึงแม้ว่าจะควบคุมตัวแปรได้ไม่ทั้งหมดแต่ก็เป็นที่ยอมรับ ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งต้องการให้นักศึกษามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้นั้น ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายนี้ควรมีอยู่ในวิชาการพยาบาลทั้งหมด มโนทัศน์แผนผังทางปัญญาเป็นตัวอย่างหนึ่งของยุทธวิธีที่สามารถเพิ่มพูนผลสำเร็จทางการเรียนของนักศึกษาได้ เป็นยุทธวิธีการสอนที่สร้างสรรค์นอกจากทำให้ชั้นเรียนน่าสนใจแล้วยังทำให้สนุกสนานด้วย ผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 กลุ่มด้วย t-test พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

บวกและเมลลอทท์ (Baugh & Mellott. 1998 : 253-256) ได้ศึกษาแผนผังมโนทัศน์ทางคลินิกเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับประสบการณ์ทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แผนผังทางปัญญาร่วมด้วย พบว่าแผนทิมโนทัศน์ทางคลินิกเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย นักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตลอดหลักสูตร โดยการสำรวจนักศึกษา 33 คน เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา พบว่าเทคนิคมีประสิทธิผลมากร้อยละ 73 มีประสิทธิผลร้อยละ 27 และไม่มีนักศึกษาที่ประเมินเทคนิคนี้ “ไม่มีประสิทธิผล” เลย คณาจารย์ในวิชาอายุรศาสตร์ชั้นสูงพบว่า แผนทิมโนทัศน์เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวินิจฉัยและ

คอนราด (Konrad. 1989 : Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้านที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้นิทานพื้นบ้านและเทพนิยาย ที่มาจากวัฒนธรรมต่างๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิด และสนับสนุนการใช้กระบวนการคิดระดับสูง 3 ชั้นของบลูม นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงความเหมาะสมและคุณค่าของการใช้นิทานพื้นบ้านในชั้นเรียนในสังคมที่มีหลายวัฒนธรรมการทดลองทำเป็นเวลา 6 สัปดาห์ ในชั้นเรียนระดับ 3 และใช้กรอบคำถามตามลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม การทดลองประกอบด้วย การให้นักเรียนฟังนิทานแต่ละเรื่อง จากนั้นจึงเปิดอภิปรายโดยใช้คำถาม 6 ระดับของบลูม เมื่ออภิปรายจบแล้ว จึงให้นักเรียนเขียนหรือวาดรูปเพื่อตอบคำถามประเภทวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการทักษะการคิดด้วยนิทานพื้นบ้านและเทพนิยายต่างๆ มีประโยชน์ต่อการสอนนักเรียนระดับ 3 ในการที่จะปรับปรุงทักษะการคิด รวมทั้งการฟัง การอ่านและการเขียน ความสำเร็จในการศึกษาคั้งนี้คือนักเรียน ครู ผู้ปกครอง เห็นด้วยกับประโยชน์ที่ได้รับ และจากการสังเกตของครูและผู้ปกครองพบว่า นักเรียนให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งทั้งในและนอกห้องเรียน และมีการวางแผนที่จะดำเนินโครงการนี้ซ้ำอีก โดยการปรับปรุงให้ดีขึ้นเพื่อใช้กับนักเรียนระดับ 3 ในปีการศึกษาต่อไป

รูดา (Rooda. 1994 : 25-27) ได้ศึกษาผลของแผนผังทางปัญญาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในวิชาการวิจัยทางการแพทย์ พบว่า ผลลัพธ์สนับสนุนการใช้กิจกรรมโดยแผนผังทางปัญญาเป็นวิธีพัฒนาความสำเร็จทางการศึกษาในวิชาการวิจัยเบื้องต้นทางการแพทย์ ถึงแม้ว่าจะควบคุมตัวแปรได้ไม่ทั้งหมดแต่ก็เป็นที่ยอมรับ ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งต้องการให้นักศึกษามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างกระตือรือร้นในการเรียนรู้นั้น ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายนี้ควรมีอยู่ในวิชาการพยาบาลทั้งหมด มโนทัศน์แผนผังทางปัญญาเป็นตัวอย่างหนึ่งของยุทธวิธีที่สามารถเพิ่มพูนผลสำเร็จทางการเรียนของนักศึกษาได้ เป็นยุทธวิธีการสอนที่สร้างสรรค์นอกจากทำให้ชั้นเรียนน่าสนใจแล้วยังทำให้สนุกสนานด้วย ผลการวิเคราะห์ทั้ง 2 กลุ่มด้วย t-test พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

บวกและเมลลอทท์ (Baugh & Mellott. 1998 : 253-256) ได้ศึกษาแผนผังมโนทัศน์ทางคลินิกเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับประสบการณ์ทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แผนผังทางปัญญาร่วมด้วย พบว่าแผนทิมโนทัศน์ทางคลินิกเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย นักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณตลอดหลักสูตร โดยการสำรวจนักศึกษา 33 คน เมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษา พบว่าเทคนิคมีประสิทธิผลมากร้อยละ 73 มีประสิทธิผลร้อยละ 27 และไม่มีนักศึกษาที่ประเมินเทคนิคนี้ “ไม่มีประสิทธิผล” เลย คณาจารย์ในวิชาอายุรศาสตร์ชั้นสูงพบว่า แผนทิมโนทัศน์เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการวินิจฉัยและ

การสื่อสาร ทั้งให้โอกาสในการประเมินระดับความเข้าใจของนักศึกษาและอภิปรายมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษา และเสนอแนะในสิ่งที่นักศึกษาไม่ได้ระบุไว้ในแผนทิมโนทัศน์ เพื่อให้ศึกษาระลึกถึงได้ ซึ่งวิธีนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้น แผนผังมโนทัศน์คือ เครื่องมือสำหรับ การเรียนรู้และการประเมิน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ ซึ่งผู้ที่ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นผู้ที่ใช้ภาษาได้อย่างดี ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้นไม่ว่าจะจัดให้อยู่ในรูปแบบใด ย่อมส่งผลต่อการอ่านไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

การสื่อสาร ทั้งให้โอกาสในการประเมินระดับความเข้าใจของนักศึกษาและอภิปรายมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษา และเสนอแนะในสิ่งที่นักศึกษาไม่ได้ระบุไว้ในแผนทิมโนทัศน์ เพื่อให้ศึกษาระลึกถึงได้ ซึ่งวิธีนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังนั้น แผนผังมโนทัศน์คือ เครื่องมือสำหรับ การเรียนรู้และการประเมิน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญ ซึ่งผู้ที่ฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจะทำให้เป็นผู้ที่ใช้ภาษาได้อย่างดี ซึ่งการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านนั้นไม่ว่าจะจัดให้อยู่ในรูปแบบใด ย่อมส่งผลต่อการอ่านไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน